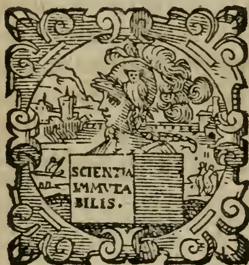

JOANNIS VALENTINI ANDREÆ

MEMORIALIA,

BENEVOLENTIUM

HONORI, AMORI ET CONdolentiæ data.

ARGENTORATI,

Sumptibus hæredum LAZARI ZETZNERI.

Anno M. DC. XIX.

CONTENTA HOC LIBRO MEMORIALI.

C-

Candido Lectori.

EXorandus mihi es, benigne Lector, ut affectui meo in his *Memorialibus* aliquid ondones. Non enim neſcio, el amore, vel dolore fuiſſe occupatum, cùm hæc ſcriberem: ec ita ferreus ſum, ut in beneicos meos nihil propendeam, ut publicam cladem immotus ntuear: quod tamen facilè faxit, qui hos meos, & hæc mea non novit. Auſim tamen profieri, veritati nullam injuriam factam, & teſtes multos promittere. Quo aliorum verò uſu lucem videant, nõ liquet: ego certè meorum benevolorum cum

voluptate recordor, & Divinam protectionem in geminato illo periculo gratus agnoſco. Si tamen id unum etiam impetrem, ut mortis te admoneam, & ad vitam componam, ſatis his exiguis pagellis effectum eſto.

Vale, bonorum
memor.

EBER

EBERHARDI A GEMMINGEN

in Rappenauu & Buttenhausen, &c.

Vera Nobilitas.

M DC XIX.

NOBILISSIMO JU
VENI DOMINO PHILIPP
à GEMMINGEN in Rappenauu,
& Buttenhausen,&c.

S. P. C.

Escio, an unquam mi hi jucundius fueri Nobilissime Philippe quàm cùm in conti bernio Viri nunquam satis laudai D.Matthiæ Hafenrefferi, &c. Pr ceptoris nostri unâ viximus. Inde cùm corpore divideremur, animu tibi servavi insolubilem. Morũ nan que tuorum pietas & suavitas ne sinunt tui oblivisci, quibus cùm eri ditio, & rerum usus accesserint, opt mum Patrem facilè referes: Cujus t bi imaginem quondam à me expre

sa

m, nunc mitto, gratitudinis meæ
patrem, affectus in te mei perpetui
stem. Nihil hîc fucatum est; omnia,
uæ tuæ familiæ hæreditaria virtus
t, ingenua & aperta. Deum precor,
t ad optima quæq; hoc exemplo per-
us, & Majorum laudabilem fa-
iam possideas & continues. Vale,
optime Philippe, & salve. Vaihin-
gæ. 1. Jan. 1619.

A tuo

semper fideli,

Joh. Valentino Andreæ.

CUM

UM tanta ſit Virtutis inter mortales commoditas, ut, vel inſciis nobis ac non animadvertentibus tota ei Reipublicæ moles innitatur, imò haud rarò unius tantùm aut alterius viri boni humeris incumbat, meritò ſanè exclamamus : *Eheu quàm dolendum eſt, cùm Reſpublica ſit æterna, non eſſe æternos eos, qui eam optimè adminiſtrant!*

Ea enim eſt infelicitas noſtra, ut non tantùm immortales habere eos haud poſſimus, qui ſunt ſalutis publicæ curatores firmatoreſque; ſed etiam, dum poſſidemus, adeò non agnoſcamus, ut nec, quo modo illi tantum onus ſuſtinuerint, annotemus; nec illam, quam inſtituerũt, formam, ſartam ſervemus: inde avocatis illis, tanquam oculis orbati, ſtatim oberremus, inque turbarum, immutationum, innovationumq́ foveas corruamus.

Inde

Inde Pomparum frequens est inter nos, nuptiarum, solennitatum, annotatio, structurarum, præliorum immortalis memoria; acuminis, ingenij, artiumque fama perennis: Virtutis veræ, *Simplicis & Recti* (quibus tamen, quicquid ubique terris superest boni, debemus) commendatio nulla, neque etiam in literis ipsis, quibus commissum id propriè est, permagnum subsidium; sed opes potiùs, tituli, ingeniorumque luxuries è suggestis perstrepunt, artes, quibus indomitum vulgus cohibetur, sed inprimis tam efferus & diffluens hominis animus cicuratur, raro exaudiuntur, potiùs, qui tam inviso muneri frustra aliquandiu desudarunt, manumissione à DEO petitâ impetratâque, è terris simul & memoriâ nostrâ evolant.

Ita inter nos hactenus, verùm non satis diu, vixit Virtutis quondam, literarum, Nobilitatis solidæ, & familiæ suæ splendidissimæ decus, *Eberhardus à Gemmingen in Rappenau & Buttenhausen, &c.* qui, quòd in sublimi ex-

cellentique ingenio, rerum infinitarum scientiâ experientiâque, Fortunæ applausu, possessionũ abundantiâ, gloriæ ubique, Famæ & memoriæ uberrimâ materiâ nihil, nisi in patriam civis optimi, in familiam & subditos Patris optimi, in bonos omnes patroni optimi titulum affectaret, obtineretq; abundantissimè; ita nunc (posteaquam à Deo receptus est) abiisse videtur, ut nec à literis, quibus tamen vitam omnem; nec à literatis, quibus affectum omnem; nec à Virtute, cui exercitium omne; nec à bonis, quibus labores omnes; nec à Religione, cui ardorem omnem tribuit, satis pro meritis amplam gratiam, memoriámve impetrasse; sed in lugentium tantùm desiderantiumque pectoribus atque suspiriis delitescere videatur.

Atqui in tam exiguo ævi nostri bonorum numero, si quis terris nostris miserrimis contingeret, acclamandum cunctis; si quis eriperetur, ejulandum cunctis foret, tantaque sagacitate vestigia eorum, qui rectè ambularunt, in-

dagan-

[p]aganda, ut quâ illi viâ tantum, toties-[q]ue profuerunt, eadem continuaretur, [n]eque ad pomposas, sumptuosas, monstrosas, vanas atque tyrannicas alio[r]um semitas dilaberemur; sed retentâ [s]emper commoditatis felicitatisque è *simplici, recto, bonoq;* redundantis recenti memoriâ, ad præcepta horum tam servanda, quàm creberrimè describenda, renovandaque, tam præcursorum gloriâ, quàm insequentium cõmodo, incitaremur. Talem utinam impetraret descriptorem, encomiastémve ille noster Rectæ viæ eximius quondam viator *Eberhardus*, vitaque eius sancta potiùs & utilis, quàm speciosa, ab eloquenti aliqua linguâ Posteritati ostentaretur; haberemus equidem si non Aulici splendoris, Bellici roboris, Literariæ Famæ, sumptuosæ vitæ, certè optimi Viri, optimi mariti, optimi patris, optimi heri, optimi Magistratus, optimi Patroni modò non perfectum exemplar, & in uno homine *Nobilitatis* multiplicis, solidæque excellentiæ variç imaginem intueremur,

Et tale quidem vitæ fructiferæ ſpeculum ab aliquo tanti, quibus ille favit, eruditiſſimorum numeri, exſpectabimus, ſperabimus, optabimus, efflagitabimus: ego verò poſteaquam propitio DEO tanti viri notitiâ, favore, familiaritateque, quantumvis heu exiguo uti tempore licuit, etſi ab omni ea ope, quæ ad laudandos laudabiles neceſſaria eſt, egenus, ita tamen & lacrimarum & devoti affectus, & acceptorum beneficiorum memoriâ, & jucundiſſimæ converſationis recordatione, & tantæ Virtutis admiratione, & in prolem eius relictam, promptitudine ſum plenus, ut quin in filium *Philippū*, feliciſſimum paterni vultus & ingenij æmulum, vosque quicunque hæc legetis bonos, cuncta hæc effunderem, temperare mihi non potuerim, paratus, quodcunque potiùs nomen ſubire, quàm non id omne, quod à balbutie mea, ſteriliq́ue ingenio impetravero, in reducendum, proferendumq́ue laudabilis vitæ curriculum, redimendum ab oblivione exquiſitius *Nobili-*

tatis

atis ſpecimen, exhibendum filio Paternum, domeſticumque virtutis exemplum; omnibus veram vitam, hominisque in terris officium commendandum, inſumam; quod ut poſſim, Deum mihi faventem ex animo precor.

In *Eberhardi* itaque *à Gemmingen* Nobili Vitâ Fortunámne primùm mirer, an Fortunæ meritum, non habeo: adeò inter ſeſe certarunt, illa exoptata quæque atq; optima conferendo, ipſe quærendo & laudabili inveſtigatione promerendo. ſed omninò prior illa fuit, id eſt, Dei manifeſtus favor, ac propemodum peculiaris, quo *Gemmingenſium familiam*, centenis aliquot abhinc annis complexus eſt, clariſſimè, quemque ad hoc usq; noſtrum ævum, per tot avos ac parentes continuavit benigniſſimè; multa inibi antiquæ fortitudinis, germanæ integritatis, Nobilis Conſtantiæ, opum cumulatiſſimarum, honorum ſupremorum, dignitatum ſublimium ac electoralium, ſtructurarum ſplendidiſſimarum ſpecimi-

na,atque exempla;sed nescio quo *Gemmingensis Domus* arcano, liberalitatis, devotionis, parsimoniæ, candoris, humanitatis, favoris erga bonos, amoris erga subjectos, facilitatis erga singulos, *rectitudinis simplicitatisq;* columbinæ intra sese plura, videre licet, quæ ita sese in huncusque diem in ramos surculosq; propagarunt, ut si quo aliorsum, aliis Majorum imaginibus uti libet, hi de his progenitorum suorum moribus gloriari & possint cõfidenter, & velint libenter.

Hac stirpe feliciore ortus, sed parentibus longè felicioribus prognatus, in clarâ Evangelij Luce, claroque lucis hospitio, Wirtembergiâ, Lucem primã *Burgii* aspicit, [*1567.16.Iul.*] *Avi Eberhardi*, imò bonorũ omniũ exulantiũ sede. Is & bellicarum artium, fortitudinisque, & ad famosissima quæque ascendendi occasionum hæres, ubi primùm domesticæ frugalitatis, officij boni patrisfamiliâs vias apprehendit; ita eas posthac tenuit mordicus: ut sicut unica vitæ tranquillæ commodæ, expeditæ,

beatæ

eatæ media reperit; ita & posthac um thesauris nullis, spendoreq; commutavit, & auri, honoris, quietis, famæ, alutis tandem æternæ perpetuùm fer- des habuit.

Illud domesticum quasi Regnum, & minutæ Reipublicæ excellens administratio pacem peperit, jucunditatem, celebremque illam, quæ in hominum oris etiam nunc versatur, *Concordiam*. non subditi tantùm quiescere, augeri, de Magistratus tutelâ, auxilio, consilio, institutione, exemplo gaudere & gratulari sibi; non servi tantùm, servæ, ministri officium facere, & pacificam Religiosamque familiam constituere; Sed ipsa capita, pater inquam, & tres annis maturi, imò numerosæ prolis patres, Filij, ita inter se convenire, & in virtutis pace, ac *Gemmingẽsium proprio, simplici & recto*, conspirare, ad eam conjuges sibi deligere, in ea pusillum gregem innutrire, educare, & omninò assuefacere. Non visa ibi vita soluta, lingua blasphema, venter distentus, aut luxurians; Non equorum insana exagita-

gitatio, non rusticæ gentis contemptu
non ferarum in sylvis furiosa persecu
tio, non hominum immitis abusus, n
ferculorum numerus, non vestimen
torum monstra, non Gallici aut Itali
mores, non otium curiosum: sed, u
uno verbo dicam, ubique Mediocrita
vitæ ratio recta, id est, nec ad excessur
nec defectum declinans, condita pace
promota incremento, ornata famâ: se
supra cuncta adjuta Dei assistentiâ.

Permagna equidem virtus in Patr
& Filiis omnibus; sed ut interdum i
multis elegantissimis formis sua cuiq
peculiaris ac excellens pulchritudo
singularumq; quasi victoria, ita quen
nunc propiùs intuemur, *Reinhardus* e
fratribus medius unicè placet, fusiùs
que collaudandus videtur. Is à patri
beato abitu optimarum omnium, sed
inprimis Gemmingensium virtutum
morumque hæreditate, insuper ex De
favore, Virtutum *Helenæ à Massebach*
nobilissimæ conjugis, harmoniâ opu-
lentissimus, felix, benedictus, jam qua
non ipse tantùm, sed & per Filios, ratio-
ne Rei-

Reipublicæ quàm maximè prodesſet, ſollicitus, cùm utriusque virtutis, togatæ armatæque exempla abundarent, hîc *Ioannis* primùm pauperis, poſtea Audacis dicti, fortitudo; ibi *Georgij*, Spirenſium Præpoſiti, è literis famâ; hîc *Theobaldi* Palæſtino & Turcico itinere celebris admiratio; ibi *Vrielis*, Moguntinenſium Archiepiſcopi, gloria, aliorumque ex Majoribus è diverſis ſtudiis diverſus inter homines favor, provocarent; inclinavit ad literas, ut, quod in aliis hactenus admiratus fuiſſet, foviſſet, quo ipſe cum dolore careret, in filiis intueretur, tantaque virtutum gentilitiarum propriis in ædibus acceſſione, ornamento tanto gauderet.

Succeſſit electio: vota ſunt à Deo ampliùs, quàm voverat, audita. Illa, quam ſuxerunt prima lacte, quam exaudiverunt primis verbis, ad quam formati primâ tenellâq; infantiâ, cui poſtea fideli paternaque explicatione conciliati ſunt, quamque tandem in ſanguinem quaſi ſuccumque converterunt,

runt, virtus, altiùs aliquid protulit, & gloriosius aliquid nobis reliquit. Nam sub Paternæ severitatis ac curæ, Maternarum precum, familiæ spei ac votorum viatico in scholas emissi, ac optimo cuique Præceptorum traditi, respondere æquum erat tantis ad studia cõmoditatibus, effugere impedimenta faciliùs. Quæ enim in nostrâ ævi nostri juventute Nobili profectus impedire, imò tollere penitus solent, ea aberant cuncta, corporis tenella educatio, vestitus mollities, parentum indulgentia Præceptorum abjectus metus, correctionum parcitas, honoris immaturitas, Nobilitatis præpostera prærogativa, in eligendis bonis Informatoribus stupor, honorandis remunerandisque oblivio, opis ad correctionem ferendæ cunctatio, atque uno verbo *Seminum Virtutis* in minutulam etiam ætatem spargendorum vel ignorantia vel neglectus: cuncta, inquam, hæc aberant & parentum vigilantiâ, prudentiâque è virtutis semitâ amovebantur. Ita excrescunt ingenui Fratres, eorumque
maxi

ıximus natu *Eberhardus* noſter, non
ıicorum vota, præceptorum voluta-
n tantùm ſuperat; ſed & ſeipſum, id
, cum memoria ſua, quæ minùs tan-
ſciendi deſiderio, tanto diſcendi co-
mini ſuccurrere videbatur, adeò
nflictatur fervidè, ut, qui diligentiâ
ſet primus, ingenioſiſſimorum quo-
ıe profectibus par redderetur atque
oximus. Jaciuntur ita literarij ædifi-
j fundamenta, potiùs rudimenta, ex-
cetur memoria, acuitur judicium ſed
ıprimis *Boni viri* præludia fiunt, eius
ilicet, qui virtutis viam recto trami-
aliquando ſit calcaturus.

Hæc *Neoſtadio ad Cocheram*, uſ-
ue dum devoratis linguarum initiis,
rtiumque primordiis moleſtioribus,
ignus eſt viſus, qui vitam Academi-
am jucundiorem ingrederetur. *Tu-
inga* prima omnium excipit, illa Re-
igionis ſinceritate, eruditiſſimorum
opiâ, ac optimarum rerum exercitio
n. ritò celebris. Sed non illuc miſſus
ſt, ut haberet, qui ſumptus prodigioſè
prodigeret, qui leges nullas agnoſce-
ret,

ret, qui de die pſittacum, nocte m
gientem bovem, vel canem latrante
repræſentaret, qui majorum virtute,
benè partis opibus ad ſcelus quodv
ad ineptiam quamcunque abuteret
quíve Academiam non erudition
probitatisq́ue, ſed amorum, luſuu
compotationum, luxus, conflictuu
& diſcurſationum palæſtram vellet:
lia Pater mercari jubet, alia concup
ſcit Filius, alia exponit Academia; nei
pe doctiſſimorum quorumque co
verſationem, librorum exquiſitiſſim
rum delectum, inventionum ingeni
ſiſſimarum copiam, exercitiorum u
liſſimorum occaſionem, familiarita
jucundiſſimæ commoditatem, vari
rum ingeniorum examen & experie
tiam, aliaq́; elegantiſſima infinita, qu
vitam & formare poſſent decenter,
ornare eleganter, & delectare conv
nienter, ſumptusque quoscunque c
bitos refundere largiter.

Sed imbecillior juventus eſt, nec
tanto perverſorum numero ſatis firm
Itaque parentes haud ſunt ſecuri, a
ha

:habent poſt reliquas omnes, cu-
.Ille ſeveritate, quam Filius ſcit o-
s exceſſus impatientem, quam ſcit
quam tentandam; illa lacrimis &
cibus, quas Filius ſibi ſcit, prout e-
t, aut perutiles aut maledicas, quic-
d ubique à juvenili, errore, mobili-
que exurgit, declinant, evellunt,
inguunt. Nec hoc acquieſcunt, o-
nt ſibi adjumenta ab Hoſpitio ho-
lo, & ſeductionibus immuni. Id
tigit à Præceptore annis maturo,
â integro, verace, liberali, gravi, ſeda-
erudito, caſto, dexterrimo ac expe-
nte; & is (quæ rara fortuna eſt) *An-
eas Bajerus* cõtigit: [*1587. 26. Martij*]
ibus vita omnis Eberhardi noſtri, ita
r quosvis humanæ infirmitatis ſen-
s æqualiter, inviolataq; deducta eſt,
: quid unquam, cujus pœnitere po-
erit prævaluerit.
Sub hac morum cuſtodiâ, ſtudiorum
l Juris usq; cognitionem incremen-
s, annis jam & judicio maturior, alias
uoque Germaniæ literarias delicias
oram intueri, alloqui & morũ amœ-
nitate,

nitate, discendi ardore, sibi conciliar
gestit. Itaque Tubingensi Academi.
vale dicto, non peregrinos mores, au
exteras gesticulationes, non servitut
humanæ præceptiunculas, non licer
tiæ juvenilis incitamenta, & incredib
lia humanæ malitiæ, insidiarum, mise
riæ, laborumque specimina, non volu
ptatum illecebras, per omnes Europ
aut Asiæ angulos disquirere, sed Ge
manam libertatem, integritatem, can
dorem, *simplicitatem & rectitudine*
in ipso Germaniæ meditullio intue
gestit. Id ei *Marpurgum* præstitit, liter
nobile, eruditis celebre, nationum co-
cursu insigne; sed Ægidij inprim
Hunnij Theologiæ nuper luminis c-
victu, ac amicitiâ, Vulteji & Sixtini l
ctionibus, Treutleri præsidio, ei hon-
rificum ac perutile: Id *Argentina* v
nominis & tantâ literarum famâ dec-
ra ei & insignis Reipublicæ formâ,
eruditissimorum copiâ, & rerum v-
riarum inspectione, & Grasecciano p-
vato collegio fructuosa. Id *Ingolst-*
dium itidem scientiâ, studiosorum n-
me

ro,ingeniorum certamine plenum, ae ea gloria locis tantũmodo diversi aut procul remotis ſola ſit, quisquis nus,quisquis doctus,quisquis ſimx,apertus & candidus fuit, id præit & ampliùs,quàm tot aliis mille ur;,ſylvæ,montes,valles,hiatus,flumi, maria,ſolitudines, novæ & antiæ terræ ad eum, quem unicè reſpe:, *recti ſimplicisq;* ſcopum aliquid ntulit.

Felix nimirum eſt *Eberhardus*, cui otica mala magno emere non licuit, rſan nec lubitum fuit, cujus Academica vita inter celeberrimorum quomque converſationem,amorem, extationem, commendationem, non eudo-ſtudioſorum tumultus peraa: cuius mores & ſtudia optimus Maiſter direxit; cujus juventus optimum decrepitæ etiam ſenectuti ſufficiens ıbſidiũ collegit; cujus precibus Deo, udiis præceptoribus,obſequio reipulicæ, inſtituto Academiis, converſaione familiaribus, moribus amicis onnibus eſt abundè ſatisfactum: deniq; qui

qui ita tandem à præceptoribus ac amicis omnibus discessit, ut nec hos adhibitorum officiorum pœnituerit, nec acceptorum beneficiorum oblitus unquam ipse fuerit.

Ergò jam literarum satis? nequa quam, ut qui eas vitæ comites perpe tuas, consiliorum magistras, rationi directrices conduxerat; verùm illiu temporis, quod Academicæ vitæ dar Pater decreverat, satis: jam seniles hu meri defatigari, jam viriles in filio one ri pares videtur, ac quæ in subditorur commoda redundarent, dotes matura Eligitur uxor, quam non genus, no forma, non opes, non morum elegar tia, quantumvis in eâ abundantissim: sed (defuncti verbis utar) matura ætas simplex vestitus, ad labores promptitu do, manus duriusculæ, & verborur candor Patri conciliarant, ut pietatis e set, laudabilis œconomiæ, amoris erg subjectos, benignitatis, liberalitatis erga singulos, & *antiqui Gentilitijqu recti* Filio socia. Ita Parentum volunta te fit Nobile illud, &, quod eventus f

maqu

que probavit, felix concorsq; *Eberdi & Annæ Catharinæ à Rotenstein* [c]nubium, ſimulque duorum pecto[r]n, animorum, voluntatum, virtu[t]nque vinculum inſolubile. [*Nuptiæ* [f]*nt Dreſchclingæ 1594. 26. Auguſti.*]

Itaque hic ordiemur *Eberhardi* vi[t]a, quam non niſi virtutum exerci[tiis], ac in ſuos commodis metimur, & [qu]od ante fuit, optimis parentibus ac [De]i hucusque eum, ex bonorum o[m]nium voto, deduxerat, divino favori [accep]tum referimus: inſuper quod in li[ter]aria hactenus vitâ promoverunt ſu[pe]riores, admirati ſunt inferiores, ama[ru]nt æquales, honorarũt ſimul omnes, [ab] ipſo quoque vitæ veræ præpara[m]enta duxit, & huc unicè retulit, ut [bo]num eum efficerent, id eſt, & œco[no]miæ ſacræ & politiæ chriſtianæ ido[ne]um.

Primum ergo erat, conjugem, quam [su]prema Dei indulgentiâ n[a]ctus fuiſ[se]t piam, caſtam, placidam, prudentem, [&] optatiſſimam, diligeret unicè, hono[r]aret ſincerè, ei ſe concrederet ſecuriſ-

ſimè: inde tantam animorum & voluntatis conjunctionem, in Dei cultum,& ſubjectorum commodum conferret:lites, contẽptus, & privata arcana paradoxa hic erant, non ille contra conjugem tumultuari; non illa marito imponere, non ille culinam regere, non illa Muſeum ingredi, non ille fila ducere, non illa jus dicere, non ille domus minutias omnes exigere, non illa Reipub. ſecreta ſcrutari conſueverant; ſed divinâ harmoniâ ſuum quisque officium facere. Ita etiam benedictio divina adminiſtrabatur, ne cuiquam bono eſſet præcluſa, ne pateret malis omnibus, non hîc inſanæ & quotidianæ compotationes, aleatorum, ſymphoniacorum concurſus, feneſtrarum fornacísve frequens confractio, crebræ ſaltationes & choreæ, juvenilis luxuriæ receptaculum, perpetua Bacchanalia, ſed domus ad chriſtum, ad antiquam virtutem, ad *ſimplex & rectum* compoſita, ad quam diverterent amici modeſti, ac ſobrij, confugerent afflicti ac miſeri, accederent literati & ingenui,

osi, omnes, qui boni essent, qui con
ium capere, qui rebus dubiis succur-
aut optimæ œconomiæ exemplum
tu ri vellent, convenirent.

Interea fœcunda Mater octies Pa-
m nobili sobole coronat, sed veluti
iæ minus præstiterit, tantâ adhuc cu-
, solicitudine tantâ donaria sua exor-
it, ut vel muta adhuc, tenella, & bal-
itientia ad Dei laudem, parentum re-
rentiam, morumque civiliorum ini-
a composuerit, instituerit, ac cum su-
emâ Patris dilectione produxerit.
ide divisione quasi factâ, sibi sumsit
lias ad Oeconomiam, ad pudicos mo-
s, ad elegantiam virtuosam omnem
istituendas, filios Patri tradidit, quos
ō literis tantùm primoribus, sed quod
a *Philippo* filio diligenter præstitit, ar-
ım initiis quoque erudiret. Tantus
ilicet utrobique erat imitationis ar-
or, ne qua virtute quondam in paren-
ibus celebri carerent, néve in probi-
atis bonæque cum illis famæ certami-
e inferiores reperirentur.

Tunc & ædificandi honesta cupido

inceſſit, ſive neceſſitate id petente, ſiv
exemplo excitante. Jam Patris ar
Dreſchclinga, jam Patrui *Breſtenecca*
tum cognatorum B*onfelda* & *Furfel*
da, omnes novæ ac elegantiſſimæ ſtru
cturæ multam à ſumptibus & ornatu
ſed ab ædificantium æquitate majore
famam impetraverant: illis ſuam addi
arcem *Rappenau*, ſumtibus ſuis (quo
rarum hodiè, quãtumvis juſtiſſimum
id eſt, nullo ſubditorum ſudore, impen
ſis, moleſtiâ, ſed permagno fructu ere
ctam, firmatam, mox variâ elegantiâ,
ſui inprimis, familiæque ingreſſu, a
inhabitatione ornatiſſimam. [*160*
27.*Sept.*]

Hæ ſunt illæ ædes, quibus, veluti tut
lares Deas, introduxit Iuſtitiam, Pr
dentiam, Temperantiam, Scientiam, L
beralitatem, B*enignitatem*, *Ordinen*
Parſimoniam, Concordiam: quibus du
ſingulis ſeruit, & quotidiana quaſi o
fert ſacrificia: quorum juſſa dum exp
dit ſtrenuè, anne putatis, aut defuiſ
eum Reipublicæ, etſi in ædibus reter
tum, aut otij quidquam ad ſequend
Aul

Aulæ ſtrepitus ſuperfuiſſe? Aliorum id ſit, aliis libeat: ſanè cui tot homines, quot *Eberhardo noſtro* quōdam, à Deo commiſſi ſunt, cui eâ, qua ille, curâ amplecti, regere ſolicitudine decretum, non habet, cur alienis ſe immiſceat, opus, nec, ne minus Deo, Patriæve ſerviat laborioſè, periculum.

Verùm talia eruditi diſputent. Hic veluti ſingulorum è ſubditis, pater, primum de *Divini Verbi puritate*, dein pace, politiâ, & augmentis proſpexit; inde, quantum potuit, probatos ubique & vitæ integrioris iis præfecit, aut amovit indignos; mox, qui cujusvis mores, labores, œconomia eſſent, curioſè inquiſivit, bonorum anniſus juvit, impedivit malorum conſilia. Theſauri ejus erant ſubditorum incrementa, debitores ferè unici ſubditi, qui & agellos & domos, & liberorum manuaria artificia, & ſuam formationem & honeſta matrimonia, & victus quærendi rationem, omniumque commodè vivendi formam, grata acceptaque ei retulerunt. Ille ſingulorum nomina

ſcire, ſingulorum ingenia nota habere ſingulis officia ſua diſtribuere, ſingulorum acceptas aliunde injurias componere, ſingulos, (& magno quidem ære) erigere, gaudium ſuum ac laborem eſſe ita voluerat.

Nec minus interea ſi quis à Deo vocandus, liberis ſuis expetiebat tutorem optimum; ſi quis in juris controverſiâ, explicatorem optimum; ſi quis in animorum diſtractione, conciliatorem optimum; ſi quis in Patriæ periculo, conſultorem optimum; ſi quis in rebus dubiis, amicum optimum; ſi quis in virtutis via, promotorem optimum; ſi quis denique in literis artibusque humanioribus ornandis, Patronum optabat optimum, huc ibatur, hîc ſatisfiebat, imò ſuperabantur ſingulorum vota, ut qui omnem vitam bonis tribuere, qui præ omni gloriâ, aut Famæ nominis, quoquo labore, moleſtiâ quaque, denique etiam quorundam odio, dignè petentibus ſuccurrere, prodeſſe, conſulere, ſibi propoſuiſſet.

Tantum erat literas experientiæ, judiciu

icium pietati conjunxisse, quicquid ndique ornamentorum fuit aut excellentiæ, *simplici ac recto* contribuisse. Non hîc genus, non liberius vitæ enus, non opes, Fortunæ aut famæ aplausus nocere poterant; sed ratio, quã omni vita imbiberat, prædominabatur. Ab ea victus quotidianus, qui nullius è subditis fame; amictus, qui nullius nuditate; exercitia, quæ nullius defatigatione; servitia, quæ nullius coactione; liberalitas, quæ nullius depilatione; abundantia, quæ nullius onere; præeminentia, quæ nullius depressione constabat, vitæque splendor ac felicitas cum singulorum salute cõjuncta, nuspiam gloriosa aut effervescens: Sed libris, si quando vacabat, abdita, & aut juri æquoque quærendo, aut humanis actionibus, seculorum revolutionibus pernoscendis, aut Politicorum discursibus inspiciendis; verùm præ reliquis *Animæ* nostræ excellentię, ac per Christum impetratæ felicitatis meditationi, dedita.

Ita exigebantur anni septendecim,

ſanè conjugi, ſubditis, cognatis, amic
vix totidem dies, ac, ſi lamentantibu
credimus, omninò æquo paucione
Jam templum novum ſuo ære exſtru
xerat, abſoluerat, jam è Filiis primu
ſtudiis tradiderat, jam ad laudabil
quosque conatus ſeſe animo ac vot
quaſi præpararat, cum præter bon
rum omnium opinionem atq; prece
cordis ei, virtutum, voluntatis, ac fu
ctionis exactiſſimæ dimidium, Co
junx, *Anna Catharina*, eripitur. Il
morbo difficili, verùm qui remedi
cedere videretur, aliquandiu tenta
cùm fruſtra *Badenſes thermas* opp
fuiſſet, prævalentibus capitis dolorib
acutiſſimis, paucis diebus decumbit,
inter preces lacrimasque ſuorum pl
cidiſſimè exſpirat. [1611. 3. *Octob. H. pomerid.*]

Ingens hîc luctus, & qui ſummu
cunctis videbatur, qui tantæ Matron
beneficio aut vixiſſent omninò, aut v
xiſſent commodiùs: ſummus famili
quæ huic columnæ innixa hacten
fuiſſet, ſummus liberis, quibus poſth
du

ulcissimâ Matre, exoptatissimâ informatrice, castitatis, morum placidissimorum elegantissimorumque exemplo carendum esset.

At utinam summus hic luctus fuisset, & unius funeris lacrimis, ejulatibus, tristissimisque exequiis [8. *Octob.*] constitisset! supererat majus malum, quod & supra lacrimas esset, & fletus nostros in stuporem converteret, Mariti scilicet dolor, qui doloris nostri causa, luctus nimius, qui æternum nobis luctum peperit, ac qui neminem hactenus læserat, postremis lacrimis, gemitibus ac suspiriis suis, nos insanabilibus vulneribus sauciavit. Ambulabat is (reliqua nostra spes) dimidio mortuus, solabatur se subsequendi spe, relinquendi terras desiderio: sive ipsi cineres vocabant, sive is concupiscebat cineres, sive tantam copulam ne Morti quidem disjungere fas erat, sive morbus veluti commiseratione promoverat, sive tandem qui nihil à Deo frustra petiisset, hoc postremo etiam voto auditus erat, ille heu liberis, cognatis,

amicis, nobis relictis ac propè ſpret
omnibus, ad conjugem, ad toties incl
matam conjugem, ad deſideratiſſ
mam conjugem approperat.

Uno hoc non ſibi, ſed ſuis nimiù
amavit, conjugijque & concordiæ vi
culo arctiùs, quàm natura petierat, ſ
aſtrinxit. ſed ille, cum qua, & propt
quam libenter vixiſſet, ſine qua vive
moleſtum eſſet, ac nollet, veluti qu
defunctæ Manibus deberet teſtatu
facere geſtiens, mortem animo con-
pit, corpore contrahit, morbo præ-
git, verbis denunciat.

Vix unâ horâ decubuerat, cùm ie
lætus, ac quaſi impetrato voto ova
ſuis revaleſcentiæ ſpem omnem diſ-
tis verbis abſcindit, ſimul luctum
ponit, & novam conjugis ac beatam
lutationem, novos ac perpetuos a-
plexus, alterum ac æternum connu
animo jucundè agitat. Non ille m-
tem horret, non morbi dolores ſert,
non liberorum curâ tangitur, non ſ-
rum lacrimis commovetur. Chriſtu ei
(cujus ſacroſanctum corpus devoti-
iè

nè excepit) mortem exoptatam jam fecerat: futuri exſpectatio morbum leniierat: Confeſſio, pœnitentia, ac Fides peccatorum ſarcinam ad Redemptoris pedes depoſuerant: Conſcientiâ rectè actorum, & bonorum teſtimonio, Famæ conſultum: liberis ſub Dei tutelâ ſufficienter erat proſpectum, cùm ille, tanquam ad iter expeditus, ad cœleſtis vitæ introitum paratus, poſtremum vale ſuis dicere concupiſcit. Aderant triſtiſſimus Frater Johannes Wilhemus, & tres mœſtiſſimæ ſorores, quæ ad tam inopinatum luctuoſumque vale convenerant. Conſtantiſſimus omnium, & præſentiſſimi animi moribundus, non ſolatio eget; ſed ſolatur; non Medicam manum anxiè implorat, ſed vix tolerat; non vitæ aliquos ſaltem dies expetiſcit, ſed diſceſſus horam indicat, &, quod omnes (quibus id oculis intueri licuit) teſtantur, non aliter ac qui corpore ſanus officium in manus alienas reſignare ac abire vellet, liberis ſuis tutorem propitium Deum precatus, ſui honeſtam memoriam, liberorum

educationem Christianam, subdit
rum paternam curam, pauperum lib
rale subsidium, Ecclesiæ & scholaru
favorem, literarum promotionem, e
ga singulos, qui ei serviissent, gratitu
nem, denique omnis eius, quod ipse
vita fecisset benignam ac Christiana
interpretationem commendat, exp
tit, & de suis spe postrema sperat; n
multis pôst horis eo, quod prædix
puncto inter sacra verba, liber dolo
bus, liber curis, liber tandem corpo
ad D um evolat. [*26. Octob. H. 4. a.*
Ecquid nos agimus? congratu
múrne, an lugemus? Si is, cujus vita p
omnes articulos felix fuit, honesti
ma, utilissima, celebris; cujus mo
Patris *Reinhardi*, cognomento *Be*
dilecti, repræsentarunt, renovaru
cui, quicunq; unquam habuerunt c
gnitum, omnes aut famam aut grati
dinem se debere agnoscũt, cujus acti
nes cunctæ Deum, jus, æquum, *si*
plex ac rectum spirabant; si is, inqua
vitam gloriosam expetitâ morte cl
sit, & postremo hoc, quo Naturæ c
strictis

ſtrictus erat, debito, etiam promptitudinis; fortitudinisque laudem impetravit, ecquid dolebimus, eum, ut hominem, mortuum; ut cœlicum, cœlis receptum; ut perfectum amatorem, ab amatâ attractum; ut bonorum omniũ ſervum, manumiſſum; ut corporis ſui captivum, liberatum; denique bonum virum, civem, maritum, patrem, magiſtratum, patronum, amicum, herum, ad recipienda virtutum præmia, Fidei & pietatis coronam, patientiæ & conſtantiæ brabeũ, evocatum eſſe? Nos verò lugemus; & ſortem noſtram eò plures deploramus, quò ex omni penè hominũ genere magis ſentimus, quid amiſerimus. Non vacua jã domus eſt aut à conjuge tantùm aut ab ipſo; ſed cum illo egreſſus ille nuper conſpicuus virtutum chorus. Luget familia honorificum ramum: luget domus fortiſſimam columnam: lugent Orphani parentes: lugent ſubditi patrem: lugent miniſtri patrem: lugent afflicti aſylum: lugent Academiæ inſignem ac gratum diſcipulum: luget Reſpublica præſidium:

luget Patria filium: lugent boni patro
num aut socium: Rappenavia luget
Buttenhusia luget: & quis finis erit? o
mnis Nobilitas virtusq; luget, & cùn
plura non possunt, inanime cadavei
tanti nuper viri hospitium, conjugi
exuviis tantopere expetitis cum gemi
tu, verisq; lacrimis jungũt. [31. *Octob.*

Felieesanimæ, felicia corpora jai
secundùm juncta quiescite! laborast
satis, quiescite: benefecistis abund
quiescite: & beatissimo in cœlis coı
jugio vestro fruimini: jam vos nihil di
junget, sed æternâ in Christo union
quod è vobis in terris vobis reliquu
est, exspectabitis. Vitæ vestræ peri
dus peracta est, jam ministerio vest
defuncti estis. Non vos ultrà curæ gı
ves, non morbi insuaves solicitabuı
sed beatâ quiete, & quietâ beatitudir
dum Mundi se reliquũ circumvolu
dormietis, & ad gloriosum tubæ sonu
revocati à Deo evigilantes animas r
cipietis, receptis ad Deum producen
ni, producti à Christo excusabimiı
excusati omnibus cœlestibus gaudi

sa

ánctorum conversatione, Angelorum
:horis, Trinitatis perpetuo aspectu, &
pplausibus æviternum perfruemini.

O mors beata, miseriarum nostra-
um finis, vitæ veræ ianua, corporis af-
flictissimi unica medicina! quam ne-
no odit, nemo metuit, nemo defor-
nem judicat, quisquis rationem bo-
nam, conscientiam puram, libertatem
veram, vitæ suæ regulas facit, nec opi-
nionibus unquam, turbinibus aut con-
suetudinibus hominum submittit, sed
ad *rectum simplexq;* & cogitationes &
appetitus, & motus, & actiones suas
cunctas examinat atque instituit, artem
nullam exquisitiorem, scientiam nul-
lam excellentiorem, famam nullam
exoptatiorem, titulum nullum subli-
miorem, Fortunam nullam largiorem,
quàm BONUM ESSE judicat, atque ita
in universo vitæ curriculo experitur.
Inde nihil, quod sub cœlo est, suum es-
se, omnia aliena & in usum data, agno-
scit: nihil Fortunæ blanditiis nihil ho-
minũ adulationibus credit, sed uti res
intra se revera esse agnoscit, ac reperit,
ita

ita foris iis utitur, de iis judicat, ab iis regi minimè patitur, tandemque expeditâ vitæ ſubductione ad mortem accedit, eam ſubit, per eam ad vitam penetrat.

Talis fuit *Eberhardi* noſtri in Chriſto glorioſè requieſcentis vita, quam lacrimis noſtris & mollitie dehoneſtare, eſt indignum. Ille, qui corpus ad duritiem, animum ad ſoliditatem, omnem vitæ rationem ad mediocritatem, ad *ſimplex & rectum* compoſuerat, jam vel mortuus nos jubet, ut masculam potiùs virtutum ſuarū imitationem, quàm femineos fletus nos accingamus. Id equidem debemus excellentiſſimi viri memoriæ, ut quos ipſe à majoribns habuit mores hæreditarios optimos, quos poſtea auxit, & literarum conjunctione reddidit augustiores, quos videmus ei in omni vita ad Dei benedictionem, hominum amorem, felix conjugium, pacificum regimen, optimam œconomiam, bonorum augmentum, vitæ tranquillitatem, & æternam nominis famam expetatiſ-

ıtiſſimè ceſſiſſe eosdem in relictâ
bili ſobole continuatos,auctos,pro-
gatosque omni deſiderio optemus,
ani labore ac ſtudio impetremus,
cque ſupremo in *Eberhardum* meri-
, tam ſacris, immaculatisque cineri-
s litemus.

Audiat hæc vota Deus, & adimpleat,
unus noſter *Eberhardus* ternis pa-
narum avitarumq; virtutum æmu-
repræſentetur! Illa felix Gemmin-
nſium arbor, & in ea ab hoc ramo
to ſurculi floreant, vigeant & quoti-
è reviteſcant: non deficiat unquam
ea umbrâ bonis, ſuccus egenis, ſı-
us Eccleſiæ, ſuffulciatur concuſſa do-
us benedictionis & tutelæ divinæ
lumnis, redeant in deſolatas ædes
berhardinæ virtutes. Tutores pater-
um, Fratres paternum, ſeniores pater-
um, meliores paternum animum cō-
rant, unumque illum quondam pa-
em referant, amici amicum, ſubjecti
bſequentē, literati iugenioſum, egeni
ratum affectum cum piorum cunctis
recibus conjungant, & condignum
meritis

meritis Cenotaphium in orphanoru
pectoribus erigant. Omnes, omnes d
functis requiem, ſuperſtitibus *ſimpl*
ac recti obſervantiam comprecent

Ita à me vale, Nobiliſſime Vir; va
gaudium meum; vale, amor meus; va
ſpes mea, & ob tam eximium, quod
te reperi, diu ſcilicet deſideratum, qu
ſitumque virtutis non pictum fictu
que, ſed vivum exemplar, hoc mi
tum ac verè ſcholaſticum accipe. V
in Deo, quem coluiſti vale in Chri
quem dilexiſti: vale in pace, quam p
moviſti: vale in quiete, quam exerc
ſti: vale in gloria, quam exſpectaſti:
le in concordia, quam repræſenta
vale in ſcientia, quam appetiiſti: v
vale usque ad conventum noſtru
Nobiliſſime, prudentiſſime, libe
liſſime, integerrime, beatiſ-
ſime *Eberharde*,
Vale!

ꝑis ablatum pararium luximus. Nunc enim locorum intercapedo colloqui nos, mutuo amore perfrui vix ſinat, ego nen,ubi ubi legetur Heſſus meus, illius te præclari teſtimonij, & affectus in tui æſtimationem publicè extare,at- e unà cum Heßo in amoris & patroci- ſinum concredere volui. Vale, vir Clarißime, & me,quod facis,ama.

D.1.Ian.A.1619.

T. E.

officioſ.

Joh. Valent: Andreæ.

TO-

TOBIÆ HESS,

Viri incomparabilis,

IMMORTALITAS.

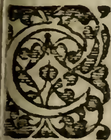
M DC XIX.

Viro Nobili & Clarißimo,

JOANNI STOFFELIO, U. J. D. & Hericuriæ præfecto, &c.

S. P. C.

Vi potiùs, quàm Tibi, vir Nobilis & Clarißime, Hessi *nostri* Immortalitatem *committerem, non habui. Nam ut ejusdem es nguinis; ita studiorum, morum, propè iam cogitationum fuisti individuus cius. Sæpe affirmavit, nihil, nihil ha-isse tuo consensu fidelius in terris, nihil genio, & dexteritate jucundius. Itaq; im mihi maximè benefactum vellet, iam amicitiam frequenter exoptavit. ed distulit hoc Deus, usq; dum uterque nobis*

TOBIÆ HESSI
Immortalitas.

C. S.

UM *Tobias Heßus*, bon-
rum hactenus amor, m-
lorum odium, ad Deu
nuper vocaretur, Fid. i
Patiétiæ ſuſcepturus c
ronam, varios credo multorum fui
animorum motus, uti quemque ta
viri *fama* vel delectabat, v l urgeb
vel etiam ſub communi aliquo err
occupaverat; neminem tamen, qu
ego ſciam, tam inuſitati in eum am is
ac officij, cum intimâ cognitione, d o
diverſiſſima ſimul, ac me, invaſerunt,
ſummum gaudium, dolorq; ſumm ;
tantâ utrinque violentiâ, ut quantu-
vis monſtroſum ſit, in amiciſſimi fu e-
re lætari; inutile verò, nec pium ſa s:
beatam beati ſortem deplorare, ſic a-
men impotenter à triſti lætitiâ, læt q;

tri-

In panegyricum

E VITA ET OBITU,

:tate, virtute, & genere
)biliſſimi & laudatiſſimi viri,
v. EBERHARDI à GEMMINGEN
in Rappenauu & Butten-
hauſen, &c.

Cin', quid ego ſtatuam? laudatos inter haberi
quiſquis amat, laudis ſtemmata ſola colat.
benè laudati quiſquis præconia dicet;
:elſa virtutis ſtemmata ſola vehat.
emplar regitas? præſentem noſce libellum,
viva virtutis ſtemmata viva vides.
bile par: Alter virtutis ſplendet honore,
alter, qua laudet, præcoſ inorus, habet.

Matthias Hafenrefferus, SS. Theol. Doctor, Præpoſitus & Cancellarius Tubing. f.

TO-

triſtitiâ meâ regar, ne ullo patientiæ a
quilibrio conquieſcam, ſed inſolitâ h
formâ ad exoptatiſſimi mihi quonda
viri iuſta protrudar.

Quæ ſanè animi mei neceſſitas, v
hementiſſima *amoris vis, debitique* m
evidétia tantum, opinor, apud te, Ch
ſtiane Lector, valebunt, ut mitiùs i
terpreteris hunc immaturũ amici o
cij fœtum, quo fratris cineribus, Am
amori, &, ſi id non ſufficit, Heſſi me
tis, non quantum debeo, ſed quan
lum poſſum, nolens ſimul ac volens,
tisfacio, coactus ſcilicet amici umb
& ad excuſationes etiam meas ſur
ſcens, nec mei ipſius patiens, niſi p
Heſſo, heu quondam, imò jam v
meo, tuum, ô Lector, quale quale e
ſubeam judicium.

Quod utinam eò usque teneas
ſpenſum, dum incomparabilis viri n
laudes, ſed ſatis ſit dicere, ingenium
mores, agreſti quantumvis ſtilo obu
bratas benignè excipias! ſpero, & c
Deo confido, non tantum valebunt
pud te vel rumuſculi inanes, vel ju-
cadi

andi periculosa festinatio, vel impru-
ens etiam ingeniosiorum conatuum
dium, denique illæ Mundi contra
Christo devotos machinationes astu-
ssimæ, quin Hessum nostrum, hacte-
us quidem suæ modestiæ, patientiæ-
ue, aliorum malevolétiæ involutum,
unc à veritate, Charitateque paulùm
roductum, *Amicum Dei, Servũ Chri-
i, Fratrem Proximi, Doctorem Veri, A-
torem Boni, Decus Literarum, Tubingæ
strum, Naturæ Thesaurarium, mundi
ffendiculum, Satanæ hostem* agnoscas,
dmireris, desideres.

Te verò, Jesu Christe, Hessi tui ha-
tenus exspectationem, nunc plenam
ossessionem; hactenus exercitium,
unc optatam quietem; hactenus sco-
um, nunc beatam conjunctionem ar-
entissimè exoro, qui olim cunctis fe-
e crucis tuæ instrumentis fidelem ser-
um tuum ad tempus exercuisti, patia-
is jam tandem invictissimi Athletæ
xemplum, non flagellatoribus suis in
nfamiam, sed sub perpetuo Patientiæ
rophæo iis saltem in consolationem

extare, qui idem ſacri ſilentij ſtadium
ingreſſi, ad eundem, quem ille feliciſſi-
mè tetigit, terminum contendunt, ut
qui bonorum, hoc tempore non niſi
ominoſam, jacturam deplorant, veſti-
gia optimi hominis, quantum per in-
genij mei lutum licuit, odorari, qui fa-
cilè ob nugas haud exploratas, inæſti-
mabiles viros perdunt, in hac nudâ ve
ritatis ſimplicitate, quantum per alio
rum famam libuit, erubeſcere poſſin
ſufficientiſſimè.

Heßum cùm nomino, iis, ſcio, qui ſu
amore cognoverunt, gravis ſum, qu
nunquam, niſi cum dolore, vultus a
Chriſtianam ſeveritatem compoſit
linguæ in Dei encomia ſolutiſſimæ, p
ctoris in omnes nivei, animi ad qua
cunque cum humilitate præſentiſſin
reminiſcuntur. Qui animæ tam nob
lis domicilium non ſunt præſentes in
tuiti, hominem fingant corpore rect
fronte ſerenum, oculis vivacem, na
acutum, ore amabilem, manibus læt
membris fortem, motu agilem. Ne
pe Naturæ divitiæ non ſemper ſtab
lant:

ntur, sed delicatiora sibi nonnunquã
ibitacula seligunt, ubi ampliùs sese, ac
m gratiâ hominibus commendent.
d quid tandem terra nobis det solidi?
Ortum hujus viri [1568. 31. *Januar.*]
bemus Norib rgæ, illi ingeniorum
elegantiæ omnis non nutritiæ sal-
m, sed matri, propiùs tamen Frideri-
Hesso, Senatori Noriberg nsi, & N.
.honestissimæ matronæ, parentibus,
ii genere, an pietate, an integritate,
diligentiâ præstiterint amplius, du-
um reliquerunt, pietate fortasse, si in
eros hæreditas illa tam dives de-
endit: hac enim noster, cùm omnibus
undaret, prævaluit. Non aurum illis,
n meritis partus honos, non prolis
nascentis voluptas tanti fuit, quanti
obiæ preces, lectiones, obœdientia,
nocentia, sobrietas, ac simplicitas,
ias juventutis sibi custodes, vitæ o-
nis socias sibi conciliaret. Fecit hic,
cum gemitu ad illos innoxios annos
pius respiravit, quibus parentum
otidianã devotionem æmulari, præ-
ptorum diligentiam fatigare, Deum

hymnis laudare, mundi malitiam nescire, & intemperantiam abhorrere licuit. O parentes, parentes, quàm velin vos omnes pari elogio , quo noste suos, præsentem indulg ntiam intuitus, frequenter ornabat, dignos, scilice severitatis moderatæ custodes, pi tati sinceræ anteambulones!

Hanc paternam scholam excepe runt Academiæ, sacram, quod sæpè a jebat, prophanæ, non literarum Ar tiumque professioni id dedecus adscr bens, sed malè feriatæ turbæ, quæ su literis licentiam luxumque sectatu inertem. Illæ Erfurtum, Jena, Altorfi Tubinga erant, nulla ipsi, nisi cum ho rore, & Christianâ indignatione, no minanda, quoties, non quid facere p tuisset, sed quid fecisset, reminiscebatur. Quàm insons exivi (sic lamentab tur) quàm sobrius, verecundus, discen di avidus! quàm factus sum scelestu audax, bibulus, socios habui nebulo nes, Præceptores privatos nihili, appr batores tumultuariæ vitæ; reprehensi rem, monitorem, heu propè nemin

Sac

Sacri & optimi libri erepti mihi pestiferis mutabantur: vix interdum recollectus mihi protrudebar cum corporis & animi dolore, reluctabantur Paternæ institutionis scintillæ: sed rapiebat seductorum, potiùs lictorum manipulus: vinum abhorrens, vim infundentium tuli; ruborem, non nisi invitus, perdidi. verum vix uspiam audivi, potius ad opinionum strepitus obsurdui. O aurum, quàm me prodidisti! ô parentes, quàm frustra monuistis! ô boni, quàm procul mihi fuistis!

Sic ille, conscientiosissimus, & credidisses, aleatorem, heluonem, turbatorem, pamphilum fuisse: nempe sibi tantò rigidior juvenilium errorum judex, quantò alij scelerum suorum iniquiores patroni. Nos scimus, & probati viri testantur, nunquam obedientis & seduli Studiosi officium neglexisse: sed quòd Musicæ addictior esset, plures habuisse solutioris, quàm astrictioris vitæ socios, quam exinde non minùs, ac scholas publicas haud undiquè probabat, velut res optimas, sed in hor-

rendam ingeniorum cladem magnâ parte conversas.

At quis credat, otiosum fuisse Hessum, vel dissolutum, qui paucissimi annis præter Hebraicæ, Græcæ, Latinæq; linguarum elegantissimam triadem, Philosophiam omnem, nõ, quo nostri, percurrit, sed imbibit, Poësi o insuper, ac Historiarum ornamenti denique Mechanicæ multiplici famulitio ita instruxit speciosè, ut pares videret paucos, inferiores infinitos? Sive Mathesin vellet, sive Physicam, sive Morum magistram, aderant paratæ, & linguæ disputanti, disserentiq; influebant copiosissimæ. Jam tum acquiescere posse aliis credebatur, & florere, utque Pluto propitio; sibi minimè: ut qui (iterum verba recito) in his omnibus non reperit cibum, qui animum pasceret, animam satiaret, hausit itaque, & absorbuit, ad alia subinde conversus, aliis, unde quietem, scientiamque sperabat, inhians, scilicet omnia, quàm fama fuisset, minora, incertiora, imperfectiora reperiens, jure contemptum i illis,

illis, ac fraudis quasi exprobrationem deberi, nescio an iniquè, judicaverat.

Jam Mundus blandiebatur, & amplissimis promissis ingenium nobile imbibat, elevaturus nullo dubio, si in leges ejus consensisset, fecissetq; conscientiæ divortium. Juris Æquiq; speciosa nomina hominem æquissimum titillaverant, tantumque vel invito vel minùs addicto ingenio imponebant, ut replevisse hominem, ac supra multorum diligentiam, non nomine tantùm, sed re Doctorem fecisse viderentur, cùm ille interea alienis potiùs, ac imprimis Soceri sui (verè Antonini pij) nervis traheretur, quàm liberis mentis alis uteretur. Hinc Spira eum, inde Tubinga Jurisconsultum habuerunt, sed qui potiùs imposturas sub Iustitiæ socio numerosè latentes abhorreret, quã beneficia, quæ depressis inde promanant, ita æstimaret, ut melius quid hominibus præstari, suo ingenio sufficientius acquiri posse, desperandum censuerit; ita nequaquam in Jurisprudentiam iniquus, qùæ æquissima ju-

ſtiſſimaque doceret, ſed à litibus potiu
humanis, earundemque ſordidâ tra
ctatione, alienus, ut primùm potuit,
foro poſthac abſtinuit.

Inclinabat jam à primis annis a
Corporis humani tractationem mede
lamque, tum Naturæ opes inſpicien
das, quo eum Matris, ut ajebat, Phar
macopœia domeſtica invitaverat. M
dicinam ergo, aliorum dum eſſet, fu
tim ſolicitabat, videbaturque omnin
ſibi ex herbâ vel flore Dei digitis dep
cto plus, quàm ullis legum titulis cap
re voluptatis. Eam, ut primùm ſuus a
mentique quaſi ſecurus factus eſt, pl
niùs admiſit, frequentius tentavit, d
nique cùm ſævo ac invicto propè M
dicis morbo cruciaretur, ſeriò ſibi ju
xit, & qua Librum Dei magnum, qu
peritorum in arte parvos ſedulò evo
vit. Domus ſic alia fit facies: Bartolus
Baldus vale audiunt; Hippocrates, G
lenus ſalve; quos tamen ſic intromi
homo liber, & nemini juratus, ne im
perarent, aut mancipatam vellent a
theream mentem. Itaque cum delic
tior

iores essent purpurati Doctores, Paracelsum adjunxit, hominem minùs nauseabundum, ubi Naturæ consonantia abest, incredulum, laboris & experimentorum magis patientem, denique in vestigandâ rerum mixtione importuniùs curiosum. Quos amicos libens ac socios ad Severini Dani modestiam fecisset, si per utriusque factionis addictos licuisset. Scilicet hoc libertati suæ, quæ nullius sumptu constabat, debere arbitrabatur, ut absque plebejâ altercatione, judicijque parùm informati præcipitantiâ, hinc artis Pæoniæ methodum, præceptaque, inde examen, sive tentamen veriùs, oculis usurparet, manibus palparet, atque adeò divinas literas creaturis hinc inde impressas jucundissimâ anatomiâ intueretur. Hoc opum in Philosopho possessore officiũ erat, ut, quantum unius hominis industria posset, tantum verioris certiorisq; lucis rei afflictissimo hominis corpusculo tantopere necessariæ afferretur.

Ita Galenum, Paracelsumq; Hessus noster amicos habuit; utriusque secta-

tores non item: quibus quicquid tan
dem bilem movit (recitator enim sum
non inquisitor) certè iis plus, quàm ra
rò. Christiana charitas animo excidi
Impudentiores quidem fuerunt mu
torum calumniæ, quàm quibus v
jam delectari possint, ineptiores vul
cavilli, quàm qui enumerari merean
tur; sed tamen quæ Hessum stimularū
quæ fecerunt animosiorem. Ineptu
gaudet displicere virtus, surgit depre
sa: laudare debebatis, si voluistis ene
vatum. Ille ridere incipit inanes sono
judicium stolidum, verba emendicat
linguam servilem: jam tentare arte
juvat, jam erigere languentes, ut san
tas ipsa vobis odiosa sit. Sanè, quòd pr
diit; exoratus est: quòd libenter pr
diit, sibi, non ægris, sumptuosus, vob
debemus, quotquot candidum an
mum & in se ipso acquiescentem att
lividisque telis provocastis.

Facile itaque sit malevolos conter
psisse, repentes & sibilantes anima
Fortunam blandientem rejecisse h
Hesso conveniebat: nec invitavit il

toti

toties, quoties ille animo ſprevit. Ubi eſtis, qui chartaceam nobilitatem obtruditis? hic familiæ decus texit: qui amicitiam generoſorum fingitis? hic ſe ſubduxit: qui Magnatum munuſcula mendicatis? hic lauta ſtipendia evitavit: qui lautiorũ offas allambitis? hic Principum familiaritatem declinavit. Vera dicam, aularum blanditias, auri inſidias, honorum titillationes vix alius effugiſſet, niſi Heſſus noſter tam ad Magnatũ invitationes inexorabilis, quàm ad cujusvis petitiones facilis, ſerenus fuit atque liberalis. Quod teſtarer ego, qui illuſtres literas è variis Germaniæ aulis transmiſſas legi, niſi id Tubingæ (an etiam Heſſo-maſtigibus) eſſet notiſſimum. Nec effugit tamen planè favorem illorum, qui inviti potiùs exquiſitiſſimo artium indagatore diſceptatoreq; carebant, abſentiamque internunciis ſolabantur, quàm animi modeſtam conſtantiam ulterius tentatam voluerunt.

Iterum ſatis erat, Famæ & Memoriæ Templum, ſub tam illuſtri & magnifi-

co applausu, Physicæ Medicinæq; gradibus ascendisse, cùm ille nihil fecisse arbitrabatur, nisi quem vidisset Deum in creaturis sapientissimum, eundem audiret in sacris clementissimum. I namque restabat homini per omnes scientias profecto, ne oblivisceretur cur in hanc terram missus esset, qui tempori jam, ac mox æternitati deberet, quis animæ cibus, & divinæ menti vix satiandæ terminus, quod Dei cum homine commercium, quæ divini sacrarij lustratio foret, néve cœlestis patriæ incurius deprehenderetur. Ad Biblia igitur (quò enim tutiùs iret) totu vertitur, oculis, linguâ, memoriâ, pectore: non mensurata illi lectio, & a clepsydram distributa; sed avida, importuna, fervens, lacrimis nunc & suspiriis, nunc insolitâ gaudij micatione intermixta: qualis omninò decet librum, qui mera pondera, merum spiritum, & inexhaustam sapientiam loquitur. Jamque non ipse sibi, sed universus mundus eruditus simul ac fatuu sordet, jam orare, quàm disputare ma

ult: jam credere, quàm inquirere elit; jam sequi, quàm scire t ntat: jam experiri, quàm describere Deum concupiscit.

E quidem, quæ multis vitiosa est, requens vitæ mutatio huic gloriosa emper fuit, inexpectata illa quidem, c, si hujus temporis mores spectes, retrograda, sed in Cœli itinere recta atque expeditissima. Obvij sunt, qui Theologicam severitatem politicâ licentiâ commutarunt: qui solutiorem itam scripturæ regulis subdiderit, Hessus est. Sordet plerisque Dei sermo, tinnit gentilium garrulitas: qui neminem, nisi Deum, audiat, Hessus est. Honestè vivere, multis decorum videtur: qui cum aliorum ludibrio religiosam vitam ingrediatur, Hessus est. Corporis & Animi concordia quibusdam curæ est: qui membris suis bellum indicat, Hessus est. Quid ingeminamus? Hessus olim bonus Jurisperitus, pòst melior Medicus, nunc optimus Theologus est, non ignarus (ne nescias) vel veterum, vel recentium, inprimisque

noſtrorum Doctorum, quos ille, libro-
rum felix heluo, magno numero evo-
vit, non controverſiarum, hæreſeo-
imperitus, ſed in Chriſtianæ vitæ imi-
tationem, quàm doctrinæ defenſio-
nem attentior; in Praxin, quam ſcien-
tiam incitatior.

Dum in hunc devotiſſimum mo-
dum corporis ſui ſacerdos eſt, neſci-
quo ſeculi impetu, prodire ceperun-
qui ruinæ, quæ Antichriſto deberetu-
minas, Eccleſiæ afflictioris ſolatia rep-
terent. Illi cùm plurimam ſcripturam
pro ſe citarent, non omnino diſplicu-
runt Heſſo, quòd in Fidei fundament-
nihil turbarent. Et ut fit, humanâ curio-
ſitate, numeros etiam ſacros obſervar-
tentat, ſi quid fortè arcana quædam
temporis correſpondentia, veteris e-
iam ac Novi Babylonis conſonanti-
revelarent. Quod ut innoxium prim-
fuit, & cum ſinceriſſimis quibusdam
Theologis commune: ita paulò pò-
juniorum incogitantiæ vitio factum
eſt importunius, cùm non tantū rhyth-
mi ac figuræ talia obſcuriſſimè deli-
neante

eantes extorquerentur Hesso: sed ipse quoq; ad defensionem opinionis nunquam pectore fixæ produceretur. Itaque cum amicè moneretur, sic moderatus est opinionis excusationem, ut si non cogitationes suas omnes, certè animum integerrimum & Religioni nostræ addictissimum multis, atque utiliam omnibus probarit, deinceps verò juniorum imprudentissimis expiscationibus se subduxerit.

At hîc calumnia tripudiare, hîc jactare se illa, & quæ in Chymico nequicquam dentes impresserat, nunc Naometram, nunc Chiliasten, nunc Somniatorem deprehendisse, ovans. Mirum est, quàm per sordida ora candidissimum virum macularit, & ut vulgus nuspiam, nisi mendaciis liberalius est, ita quosdam non adeò iniquos, sed minùs innocentis famæ curiosos occupavit, me etiam, quod doleo, facilè induxit, ut paradoxicum Hessi ingenium & nescio quod aureum confictum seculum, quàm judicij curiosam computationem crederemus. Qua in

re quàm

re quàm in Hessum fuerimus injuri
quàm qui in sanctissima exercitia in
quireremus nimium illoti, Ego paul
post non absque rubore agnovi, &
nonnullis, qui minùs calumniaru
sunt tenaces, idem persuasi. Referoq
jam, quod ille nonnunquam cum sal
(bilem enim non habuit) proferebat
mirum esse, inter Evangelicos tant
pere laborare, qui nemini, nisi Ant
christo, malè minatus sit, cùm faciliu
invisa Christo scelera tegantur: Ego l
benter adderem, mirum esse, hanc
nam, ut ita dicam, Arithmeticam p
tuisse etiam bonos viros ab omni ch
ritatis Christianæ & in optimum v
rum benevolentiæ officio impedire.

Ita verò est, servitia placent: Adul
tores, mancipia probantur: literul
subnatant: opinio imperat. Quidqui
liberum, apertum, solidum, exule
quisquis dubitaverit, execrabilis est
non jurare in verba & virgulas, sed
tiosum est. Quod uti ingenium liber
le non tolerat, nec rarò effervescit, it
unus penè hic noster non insons tar
tùm

um, sed in adversantium un quoque
onorum æstimator, nævorum tector,
alumniarum mitior interpres, damni
perti dissimulator, d nique vel futu-
e emendationis patiens, vel præsentis
econciliationis avidus, quàm sese præ-
itit admirabilem? Jam stilo meo ira-
us sum, qui, quod exactè, & fortasse,
uàm pauci, exactius in hoc solido &
adamantino viro notavi, exprimere
ion potest. Sed tu finge statuæ multa
nala, optata, dicta, facta esse, quæ mo-
um iræ non sensit: nisi id Hesso fortas-
e injurium est, qui non tulit Aristar-
hos suos, sed amavit, & hoc uno no-
nine molestus fuit, quòd culpanda
ion reperirent, sed mentiri cogeren-
ur.

Aliud est, etsi revera infra verba, quod multiceps illud animal, literariū puta & operarium vulgus, sine mente allatravit. Cùm Mechanicus naturâ es-set, & ingenij ad quævis invenienda sagacissimi, cepit id quoque in peren-nis motus fabrica exercere: an cum fi-duciâ aliquâ, an examinandæ admira-

bilis

bilis Staticæ causâ, deprehẽdẽdiq; p
varias machinas æquilibrij desider
incertum. Sic horæ, quas alij comm
sationibus bono titulo deberi credu
motus artificiosi variis tentaminib
condonantur. At non cum veniâ tu
zoile; non sine cavillo tuo, pleba
non, nisi cum sarcasmo tuo, literi ge
le: cùm ægrè molæ ubique obviæ
bricam intelligas, in Hessi ingenio
simas rotulas, admirandas libratio
& vix uspiam visas motionum dive
tates judicium tibi sumis, scilicet tar
subcisivarum Hessi horarum scrup
losior æstimator, quantò vitæ tuæ
tius otiosus simul & Barbarus prodi
lior deperditor. Sanè qui sciat, quo i
ventionum acumine noster ille imp
sibilitati (si ita dicendum est) sit in
diatus, quàm in perpetui vestigatio
motus perpetuâ memoriâ dignos è
vitis ingenij penu protulerit, vel h
uno nomine hominem, cui par vix
tur, haud invitus pronunciabit.

Interea Uxoris fœcunditate dom
replebatur, quam in tanto nume

du-

odenario puta & ultrà, ad exactam :ramque normam regere, nescio an cui facilè fuisset, huic certè duodem Herculis labores facti sunt, non n quòd cum seculi hujus vitiis, & Iuntutis variis offendiculis decertare beret, quàm quòd nescio quæ Panra, omnes pyxidis suæ feces in hujus l:s videretur velle effundere. Itaque si valde laborabat, non satis Augiæ abulum purgare, non omnia hydræ nascētia capita amputare multis cretus est. At ò nescios rerum! bonus, utus, optimus venditur Paterfamiis, ubi tot sunt insidiæ, quot verba; tot ostes, quot hospites; tot proditores, uot domestici; ubi amor simulatus est, oi observantia invita, ubi obœdientia oacta, ubi imperium dimidiatum & iscors. Deum adoro, ne quisquam lector meus verba mea expertus intelliat, ædésve possideat, ubi totus oculeus lle Argus oculorum satis non habet.)icant ergo, qui modesti sunt, Tobiam æcutiisse: ego qui lynceum agnovi, isyphij saxi volutatione supra humanas.

nas vires exercitum, audacter af-
mabo.

Non moveo ultrà hanc Camarin-
in Hessij virtutibus potiùs deliciem
Is, ut verè Herculem nobis præst-
Christianum, post debellata varia
stra, protractumque calumniæ cer-
rum, ivit etiam cœlum suffulti-
Jam dudum illud, sceleribus ho-
num, & vitiorum moli iratum, ruin-
minabatur, nisi aliqui pij essent,
Deum nobis retinerent. Horum u-
Hessus est, qui, quod alij jubent, ips-
cit: quod alij laudāt, ipse exhibet: q-
alij exemplum quærunt, ipse præ-
opus illi, quale aliis votum; pietas i-
re aliis, huic in corde; aliis in ling-
huic in opere; aliis in Scientiâ, hu-
praxi. Placet Deum colere, sed irri-
displicet; hic lætatur impiorum fier-
dibrium: juvat breviter orare, hic
cibus fatigari gaudet: quod lectio
& functio, huic pietatis exercitium
surgit diluculo ad preces & sonc-
hymnos, edit cum precibus & hym-
nox etiam preces, hymnosque pe-

;ille præit, ſacra interpretatur, pieta-
a inculcat, & duras aures paternis
nitis, ſeveris comminationibus di-
berat. Tu Deus, numeraſti ſervi tui
nitus: tu audiviſti vocem, cùm toto
ctore ad te clamaret: tu approbaſti
um & fervorem, quo gloriam tuam
ocurabat: tu animaſti, cùm Mundum
dacter irritaret: tu ſuſcepiſti, cùm i-
ſibi renunciaret.

Infr mu t inter hæc impietas, & pa-
n improbare ſanctiſſimos viri cona-
non auſa, cepit eminus pungere, &
vi la jaculari. Heſſus ſuperſtitioſus
dit, regularis, ſingularis, phantaſti-
s, ac, creſcente mox mendacio, Uto-
nſis Princeps, ſomniorum inter-
es, futurorum præſcius: qui familia-
res amici erant, ac fratrum loco di-
cti, fanatica liga, arcana conſpiratio,
nebrionum conciliabulum erant. di-
que interdum, ac intermixtim ridi-
lis lanc is perfodiebantur, & quò
isque menti ndo erat monſtroſior,
Heſſum propiùs tetigiſſe videbatur.
ſtiſſime Deus! tantum poſſe vena-
les,

les, vulgaresque linguas, ut ſolida
evidens pietas hominibus non impii
nec illiteratis fiat ſuſpecta, malitq
vir bonus tenebrionis turpiſſimi li
pis, quàm ſuis uti oculis! O ſuperſtiti
ſic omnes ſimus, hoc Epicuri ſecul
& ſub Chriſto regulares, hac licenti
sâ ætate! aut pietate ſingulares in tan
improborum colluvie! aut in ſpiritu
libus phantaſtici hoc corporeo & cr
ſo tempore! O amemus ut ille, & a
jectis titulorum criſtis honorumq
tumore fratres (quid rides, Mome?) a
diamus, conſpiremus in Chriſti ſer
tio, Mundi contemptu, mutuâ ædific
tione, amico inter nos famulitio,
Regno non Utopienſi, ſed Chriſti h
Mundi ſenectâ propè inviſibili inſe
mur, minemur impiæ terræ mala, pr
ſagiamus heu inviti Patriæ decreme
ta! Sic nos viximus, &, ut rumpa
cum Dei teſtimonio ſimpliciſſimè,
nocentiſſimè, jucundiſſimè: ac utina
his moribus amicum ſperare mihi p
rò liceat, nō Mundi univerſas opes p
æſtimarim!

Hact-

...actenus homines afflixerant, quos Pygmæos magnus Gigas facili mo... ...isturbavit. Ludicra hæc erant: ma... ...onus sancti Christoferi humeris de... ...atur, inusitatum scilicet pueruli ...dus. Leve sit, mare habere obscu... ...n, turbidum; balænarum rictus con... ...inere, nisi ille suavis pusio ad pro... ...dos usque anhelitus premeret. De... ...landa erat Crucis Christi suavitas, ...anda sancti ligni soliditas: & quid ...bis opus est? Fides devotissimi ser... ...ub severiore Dei vultu examinan... Adeste, qui Jobum vultis in Chri... ...no theatro repræsentatum, qui Pa... ...tiam undique tentatam, nec devi... ...m concupiscitis, qui Aurum septies ...batum desideratis. At hîc calamus ...um titubat, ingenium verba negat: ...a mens mea ad Urbis Tubingensis ...imonium provocat.

Jobum cùm dixi, multa dixi, & in... ...ecta volo non corporis saltem to... ...s quinquennalia tormenta, sed & ...nsolatores illos omnes, & totius hi... ...riæ scopum atq; nervum; nisi quòd

Hessus impatiens nunquam visus est nunquam de Deo suo dubius auditu nunquam in fide vel spe vacillare d prehensus: dixisses conjurasse cont eum sanitatem ipsam, domesticoru perfidiam, malevoloȗ insultus, tem rariorum judicia, molliorum credulit tem, temporis diuturnitatem, amic rum etiam defatigationem. Ille decur bens sanus, in cadaveroso corpore la tus, inter sua tormenta aliorum trist tiam minu ns, dum suis opprimeretu aliorum morbos depellens, & lectu custos, numerosam familiam coerce Consolatores suos consolatos, imò st pe & pudefactos à se semper dimis cùm plures hic haberet fortissimæ t lerantiæ dies, quàm illi consolato verba, ac majorem ferendi ipse, quà illi inspiciendi monstraret promptit dinem.

Quídni obstupescerent, cùm hon modò non exanguis cerebroque cus, animo indomito cum succiplen eloquio cum verbulorum trutinato bus, memoriâ cum perpetuis lucub toribi

ribus, opum contemptu cum Regi-
lis, abstinentiâ cum mendicis, humili-
te cum abjectissimo, promptitudine
m mancipio certaret; cùm librio-
nes, omnes materiæ in numerato
hic essent, & S. scripturæ non capita,
l folia, & integri libri (Deum testor)
unguiculum sive Germanicè vellet,
e Latinè recitarentur, & vivam in-
. sese Sacri sermonis concordantiam
ssideret? Nec satis erat, uni Transla-
oni incubuisse, nisi & varia (sic judi-
bat) spiritus in diversis interpretibus
na explorasset, memoriæ suæ tam
portunus exactor, quàm habebat
è supra humanam sortem, & in ipsis
itis doloribus admirabilem. Audire
at cum stupore hominem, quantum
parebat, omnis eruditionis contem-
orem, sic per omnes eruditionis for-
is versatum, ut, ubi ubi tentaretur, ei
solicitè incubuisse videretur. Quod
ìtò pauciores scivisse homines arbi-
or, quantò rariùs ille & invitus, &
n nisi à familiarissimis ad literarias
ceptationes est protractus, cùmque

inpublico ab omni judicandi superc
lio abstineret, privatus tamen inter a
micos multis de rebus exactam sua
non denegavit sententiam.

Nunc Amici nominandi essent, q
vel ab ipso erudiri, vel cum ipso disse
tare, vel pro ipso curam habere, & m
serabilem vitam lenire sunt cum pr
fectu & voluptate soliti: à quorum t
men nominibus meritò abstineo: du
constet, ludibriorum, quæ innocent
simum pectus hactenus exercuerun
nec sanctis fortasse cineribus postl
parcent, velle esse socios. Ea namq
fuit Hessianæ conversationis condit
ut cuncta quidem bona, & virtut
quasi exemplar in Hesso conspicere
tur, sed cuncta mala atque odiosissin
quæ non aures tantùm, sed & comm
da amicorum læderent, spargerent
tantâ nonnunquam acerbitate, ut,
de mendacio ferè semper constal
timidiores tamen languere, impati
tiores subterfugere, imprudentio
credere coegerint. Non defuerunt
men ex omni vitæ genere haud vul

s,ſed ſe lectiſſimi homines, qui ma-
ierunt ſinceram, certam & explora-
m Heſſi pietatem, virtutumque ſoda-
tium admirari, colere, defendere, ac,
uantum licuit, imitari, neceſſitatem
ıblevare, quàm ob impudentiſſima
ıendacia Chriſtianæ charitatis, frater-
ique amoris debitum intermittere.
Quod quâ conſcientiâ, quo nimio ſu-
ercilio, qua licentiosâ garrulitate be-
è multis diſplicuerit, noſtrum eſt con-
cere; illorum cogitare, quî ad Dei
ibunal, cùm Juſtus multâ cum fidu-
iâ in conſpectu depreſſorum ſtabit,
irulentam credulitatem ſuam leviſſi-
ıis rumuſculis ſint excuſaturi.

Tandem verò humerorum laſſitu-
inem ſentire, & turbulentiſſimi fami-
æ Regiminis ſocios exorare cepit, in
uos cùm vix quartam oneris partem
eclinaret, mox habuit præſtitæ hacte-
ıus Patientiæ, Fortitudinis, Solicitudi-
ıis teſtes atque præcones: quibus ſi
neum ego, qui ſarcinarum omnium
nſpector dudum fui, adderem teſti-
nonium, invectiva foret hæc mea ſcri-

ptio, non Hessianæ mortis quotidiana descriptio. Illis potius bene precemur, qui indefatigabili liberalitate corpus hoc divinis ferulis cicatricosum foverunt, aluerunt, leniverunt, non tam præsenti suo usu, quòd Christiani militis gloriosis conflictibus interessent, hominem nullo dubio Deo inhabitatum audirent, fideique robur in Dei fornace & mirandum illud sub flammis dulce contemplarentur; quàm futuro inviolabili fœnore, quòd servi sui favitoribus Deus fidâ promissione decrevit. Erit, opinor, ubi benefecisse Hesso, indecorum non erit; nec exaggerasse, gloriosum: cùm intolerabilis ille quorundam literatorum decrescet rigor, accrescet spiritualium Christianorum beneficentia.

Hessus mente semper invictus, corpus tamen, quod minoris originis, paulatim perdit, animo spirat, membris languet, & augescente spiritu caro evanescit. O indomitum venæ, arteriæ, musculi, sanguis, succus destituunt! illi viget tamen, & velut his organis nil

op

ous ſit, animâ ſaltem vivere incipit.
m Terra ſuum repoſcit, nec ille invi-
:tuſed monſtrandum eſt, quàm colla-
ète hoc tuguriolo animus hoſpes va-
re poſſit. Apparet, quàm corpori ini-
ius fuerit, quàm animæ ſolicitus nu-
itor. Hæc enim nitet, illud areſcit.
œlo jam debebatur, veluti corpore
tutus, vel ſanè nihil ultrà obligatus:
m ille exemplo probat. Cœlum ubi-
ue eſſe, ubi Deus; cumque omninò
bi deeſſe videtur, Ieſum Chriſtum,
iſin & radicalem humorem, devotiſ-
mè invitat, cujus poſthac corpore &
nguine paſceretur, cujus innocentiâ
geretur, cujus veritate roboraretur,
ujus imperio regeretur. O beatam
ortem, cùm homo deſinit, Deus ſucce-
it; cùm Chriſtianus ſuccumbit, Chri-
us ſe ſiſtit; cùm Caro anhelat, Spiritus
ıſpirat! Peccatum, nihil contaminas:
ſt. qui pretioſo liquore abluat. Satan,
il perſuades: eſt, qui ſacro verbo con-
utet. Munde, nihil imponis: eſt, qui te
raudis convincat. Mors, nihil terres:
ſt, qui larvam tibi detrahat. Caro, nihil

ringeris: eſt, qui te compeſcat. Calumnia, nihil lædis: eſt, qui te vel per morientis poſtremam confeſſionem confundat. Macte Heros! Deo vicinus es jam jam ad deſideratam Jehovæ faciem admittendus. Macte Chriſti Martyr (non ſolùm enim effuſio ſanguinis in confeſſione reputatur; ſed devota quoque mentis ſervitus immaculata quotidianum Martyrium eſt, Hieronymo teſte) meta adeſt, ubi crucem deponas, ubi ſudorem abſtergas. Macte Spiritus ſacrarium! Schola tibi aperitur, ubi vitæ librum toties exoptatum inſpicias, perlegas, intelligas. Sic itur ad Deum per anguſta Mortis, ad auguſta Cœli; per labores carnis, ad quietem animæ; per riſus hominum ad applauſus Angelicos.

Egredere ô miſeris multum defunct
ruinis,
Egredere: & ſervis ſervilia regna r
linque,
Aude hoſpes tenebris horrendi imp
nere finem
Exilij, & Patriæ ſperatas quærere ſ
des Ia

ım ergo diſceſſum parat, non prius à
Morte victus, quàm per eum, qui vita,
:, cui vixiſſet hactenus, Mortis Vi-
tor, ſpicula hucusque fregit, & ab-
ımpſit credo omnia; nec cedit Heſſus.
ım dulceſcere incipiat, & depoſitâ
erriculamentorum larvâ, eam ſe mõ-
ret, qualis re vera Chriſtianis eſt, ſalu-
s januam: tum quidem exire juvat,
ùm omnino carnem omnem ſubegit,
k carnea hominis ſubſidia, an impedi-
nenta mors abſtulit: quæ Heſſus nun-
ꝗuam ſolidè dilexit. Ipſa verò totius vi-
æ contubernalis, Carnis Pædagogus,
Animæ Medicus, & Chriſtianiſmi no-
bile Myſterium ſic miteſcat, ut Heſ-
ſum blando vultu amplectatur, & non
niſi per dulcem ſoporem ad Cœlicam
æternam quietem invitet. Audit ille
divinum nuncium, & Vale ſuis, Salve
Ieſu dicto, ad ſomnum ſeſe nulli homi-
num depellendum pacatè componit,
placidè elanguet, ſanctè obdormit.

Dies 24. Novembris erat Anni 1614
quo Heſſus Mundum immundum re-
linquens, Cœlum ſperatum ingreſſus

est. Utiq; multis nominibus notabilis, multis luctuosus, scilicet quo Terra hospitem, Germania sidus, Tubinga ornamentum, Principes delicium, Natura interpretem, Pietas facem, Ægri opem, Eruditio oculum, Boni speculum, Amci gemmam, Mali scopum, sed præ illis corpus Christianum membrũ nobile & notabile perdidit, vel certè tam rarum Christi depositum ita possessori reddidit, ut absentem jam magis quàm quondam præsentem desideret, minus eo carere nunc posse sibi videatur, sed inutiliter. *Acquiescit* ille jam (quod symbolum olim erat) & *Elohim* magnificat super terminos Israëlis. Interim, quæ sua erant, libenter in hæredes dividit: Animã cœlo, Corpus Terræ, Exemplum bonis, pudorem malis famam orbi, Testimonium posteritati reddit, commendat, relinquit. Quæ reliqua *Hessi* exuviis debebãtur, Tubinga liberaliter persolvit. [*27. Novemb. Dominica 1. Adventus.*] Supremæ laudes? fecit R. V. D. Matthias *Hafenref*ferus, pius (hoc ab *Hesso* epitheton habet)

t) & consueto sacro eloquio perfe-
t. Funeris comitatus? Confluxerunt
genti numero omnes *Hessianæ* in-
ocentiæ testes: lacrimæ (si maximè fi-
æ quædam erant) profluebant veræ,
rgissimæ. Sepultura? ea inter suos, ac
ptato loco dabatur. Epitaphium? pro-
abit, si non in marmore, in optimo-
um quorumque pectore & linguis.
otum? omnes, omnes, omnes boni
citè susurrabant: *Hesso* optimo, *Hesso*
enè meritò, *Hesso* iniquè misero
uies, retributio, lætissima resurrectio!

Ego quid? gaudeo; at cum lacrimis:
ratulor; at cum gemitu, & de summo
olore meo lætor. Sic defleo *Hessum*
neum, quem delectat esse liberatum:
ic desidero amicum meum, ut juvet
sse ereptum: sic perdo fratrem, ut lu-
ratus eum mihi videar. Alios deplo-
are deceat: *Hessum* applausus ornet,
& ascendentem beatam animam jubi-
lo prosequamur. Quid? cùm pateretur,
condolere prohibuit; & liberatus ac
triumphans lessum ferat? Non nescius
sum, quid patria, quid ego perdam: sed

favere potius amiciſſimi commodis o
portet, quàm computare mea damna
Hoc uni Heſſo tribuo, quòd cum da
mno meo rideo: malè mihi ſit, dum ipſ
bene: patiar ego, dum ipſe vinculis li
ber emergat. O Heſſe, ſive te Patrem
ſive Fratrem, ſive Præceptorem, ſiv
Amicum, ſive Socium dixero tantun
dem eſt, & tot unus nomina apud m
meruiſti, nunc tot mihi nomina impo
nis, quot ij habent, qui talibus orbar
tur. Hæcne illa dies eſt, ut ægrâ man
ad me nuper perſcripſiſti, animæ tu
in requiem ſuam revertentis? Verè, ve
rè reverſus es, poſtquam Satanæ mali
tiam, Mundi perfidiam, Carnis mole
ſtiam, Mortis ferociam moleſtè pera
graſti. Nunc ſecurè dormis, nec metu
corporis tormenta, familiarium impo
ſturas, paupertatis minas, infamiæ te
riculamenta, malorum dentes, ſubdo
lorum laqueos, ſciolorum riſus, avar
rum excuſatiunculas. doleo equidem
tui causâ, frater, mi Heſſe, fuiſti mihi ſu
pra modum jucundus, ut pluris apu
me tuus eſſet, quàm muliebris amo

Qui

'uid reddo tibi, frater mi? quî ſolvam
:bitum meum? laudem? ſupra enco-
ıia es. Excuſem? ſupra accuſationes es.
oſteritati deſcribam? immortalis es.
)uicquid ágo, mea eſt gloriola, qui te
ımicum habui, ut jam faſtuoſum mihi
t, *eruditiſsimi, inviƈtiſsimi, candidiſsi-
ıi, religioſiſsimi Viri* amicitiam profi-
eri. Taceo ergo, &, quod in ſacris fit,
ilentio teſtor ſtuporem, balbutie, in-
;enij tui infinitatem. Simul autem Deo
upplex fio, ut vel mortuus tandem à li-
rore malignorum quieſcas; beatus
:andem ſis impiis formidabilis, trium-
ɔhans ſis imitatoribus tuis notabilis:
denique ſic ab Amico verè candide-
que deſcriptus, bonis omnibus tui me-
moriam deſideriumque relinquas, me
etiam quàm primùm inter beata Jeſu
Chriſti gaudia lætus lætum, liber li-
berum amplexari poſſis.
Vale!

MEMORIÆ
TOBIÆ HESSII,
U. J. DOCTORIS,
Theologi inſignis,
Medici Clariſſimi,

Viri optimi, piiſsimi, patientiſsimi,

AMICI.

HIppocrates vixit meus, ô meus ille Machaon,
HESSIVS, ægrotis qui fuit arte Deus.
Murmurat hîc cõtra dolor: Aut nõ debuit ille
Naſci, aut tam citò non debuit ille mori.
Sed ratio, Similis Iobo fuit HESSIVS, infit,
Nî forte & plures pertulit iſte cruces;
At quia virtutes conculcans degener orbis
Immeritis confert præmia, non meritis,
Exciit emeritũ Deus: & nunc civis Olympi eſt
Felix, qui infelix HESSIVS antè fuit.

Fecit Thomas Lanſius, J. C. & Profeßor in Illuſtri Collegio Ordinarius. 27. Novemb. Anno 1614.

Patien-

B. F.

PATIENTIAE, ne nescias Lector Bone,
Sacræ pietatis & eruditionis. &
rtutis exemplari hodie deducier
ssum fatereris, TOBIAM si intimè
ovisse & in cute voluisses HESSIVM.
Patientiam ergo quisquis ex animo colis,
etatis, eruditionis, & sacræ
rtutis arsisti semel studio: accine
iic neniam exemplari, & inde cogita,
li DEO vivendum in his terris, diu
ixisse, qui vixit DEO & didicit mori.

Guilielmus Bidembach/*Amico b. m. mœstissimus f. f.*

D V JO

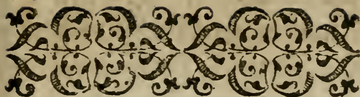
JOHANNIS SCHERMARII,

Jureconſ. & Patritij Ulmenſis,

Bona Memoria.

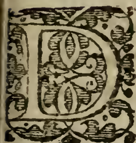
M DC XIX.

Viro Clarißimo & optimo,

:HRISTOFERO WEL-
ngio, Juris Licent. & Advocato, &c. Cognato & fratri conjunctiss.

S. P. C.

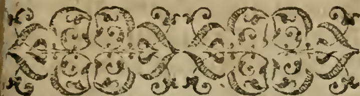
UM chartas meas reviso, redit in oculos panegyricus ille, quōdam viro Nobili, Joh. Schermario p. m. adornatus. Is quia, te hortante & volente, cùm undecunq; nobilissimā Elisabetham tuam b. m. duceres, scriptus est, jam patrono orbus, ad te adit, & illius temporis memoriam refricat. Nunquam

quam tamen satis explicabit, quo fraterno amore, candore, mutuisque officiis inter nos haud paucis annis vixerimus, quo animorum consensu, consensus constantiâ, constantiæ jucunditate, non satis æqua tempora perfregerimus. Sufficiat tamen tuam amicitiam, & laudatissimæ olim conjugis virtutes hoc qualicunque contestari, orare etiam Christum, ut quam tum inter nos coluimus pietatis curam, & integritatis disciplinam, eam nullis inquinamentis mixtam, simplicem servemus & planam. Vale, perchare frater, & salve.

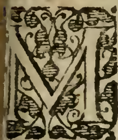
A

Tuo

Joh. Valent: Andreæ

Johannis Schermarÿ Bonæ Memoria.

Agna eſt urbis veſtræ Ulmenſis gloria, Magni Senatores, Cives optimi, quâ inter multas Germaniæ civitates celeberri-as, Religionis ſinceritate, Dominij nplitudine, aëris ſalubritate, ſoli ferti-ate, Mercaturæ commoditate, Ædifi-orum ſplendore, Murorum robore que munitione, illa multis præ aliis minet. At ſi cuiquam poſt Deum)pt. Max. hæc tanta felicitas, & tam orentis Reipublicæ quotidiana in-rementa debentur: non profectò For-una eſt, cujus cæcô favore eò usque vecti eſtis, ut ex veſtro flore, Germa-iæ noſtræ dignitas auguſtior appa-eat; nec Auri, quo abundare ſoletis, opiæ beneficium: Sed Progenitorum

vestrorum Amplissimorum Prudent
& Fortitudo, quæ usque adeò in iis e
celluerunt, ut si quis salubria ipsoru
Consilia, laudabiliaque Facta enume
rare posset, amplum simul jucundissi
mumque, tum ad eorundem Majoru
vestrorum, Urbisque laudes, tum a
efformandam optimam Rempubl
cam, campum aperiret.

Quantò itaque majora sunt Majo
vestrorum Merita; tantò majus oport
vestrum esse gaudium: qui harum vi
tutum, famæque hæredes videmin
tantò etiam nostrûm omnium, qui V
stræ Urbis felicitate, ad majorem Sv
viæ, Patriæ nostræ, florem, famam, p
cem fruimur, promptiores congratul
tiones, ut si tam digni vobis videmu
ad meritas laudes decantandas, quà
vos bonorum omnium encomiis ju
dicamini nobis dignissimi; facilim
vos ad accipienda, nos reddenda jud
cia nostra jungamur, quæ perpetuò
erunt: *Vix quicquam esse, quod Digni
tati vestræ; vix etiam, quod applaus
nostro accedere posit amplius.*

Urb

Urbis ergo Veſtræ, aut ſingulorum
eum è vobis, à celebri quodam, &
eruditiſſimo viro, præconium expe-
ctate: ego verò, ut planè cōſtaret, quàm
eam nos minimi affectum vobis no-
ſtrum aperire geſtiamus, ita mecum
cogitavi, ſi unius ſaltem, è tanto lau-
dandorum numero, encomium mihi
imponerem, ſatis futurum detegendo
affectui: verùm cùm experirer, quan-
tum ingenio meo eſſet, verba laudabili
vitæ condigna adferre, propè erat, ut
retrocederem, niſi me utrinque, hinc
officiorum, quibus vobis obſtrictus
ſum, vinculum; illinc humanitatis,
qua ſplendorem Veſtrum egregiè tem-
peratis, allectamentum detinuiſſent.

Scripturus itaque ad vos de quodam
Patriæ Veſtræ optimo & excellentiſſi-
mo Cive; etſi id nomen convenire cæ-
teris etiam quàm plurimis ſcio: atque
etiam hoc nomine Ulmæ congratulor:
facilè tamen præſentire vos puto, vix
quenquam hôc tempore eſſe, cui, ſive
annos, ſive labores Patriæ impenſos, ſi-
ve dotium rariſſimarum concurſum
exami-

examinemus, à gratis civibus æterr
Memoria; à bonis literis autem publ
cum elogium majore Merito debe
tur, quàm celebri Veſtro, & verè No
bili viro, Dn. Johanni Schermario, V
I. Doctori eximio. De memoriâ qui
dem, quid ſperandum ei ſit; illi faci
conjiciunt, qui quo loco atque reſpe
ctu eum habeatis, qua reverentiâ eu
proſequamini, non neſciunt. Elogij ve
rò munus, cùm meâ quidem ſentent
inter Eruditos, ab altero alteri, tãqua
quod excellens ingenium requirat, de
latum ſit, ita hactenus delituit: ut, et
tãtus vir, laudabilia potiùs agere, quà
audire laudes aſſuetus, encomia ſu
quæ plurima apud eum ſunt, modeſti
ſimè depreſſerit: illa tamen Bonoru
omnium, ad ornandum eum prompt
tudo ſemper apparuerit; ut hic affectu
apud nonnullos in veras atque merita
laudes eruperit.

Unde ego, omnium, qui de ipſo be
nè mereri poſſunt infimus, poſtqua
ex converſation ipſius benevolâ, &
tot egregiarum virtutum aſpectu, ad
mira

rationem, venerationem, & amorem ejus imbibi, ita hactenus exprimendi mei affectus cupiditate flagravi: ut posthabitâ non indignitate salm, quâ tanto Viro indecor esse posn; sed etiam ingenij frigiditate, ausus nc sim prodire ad decantandas viri, atopere à me dilecti, laudes: idque ram vobis, Amplissimi, Optimique iri, qui usque adeò in ipsius amorem cendendi non estis, ut verear, ne ego ætermittam, quæ vos in ipso magnicitis, vel sanè barbarâ meâ linguâ cóurcem. Cogitabitis autem, ut amori eríque succumbimus, ita me hîc, non uod Viro laudatissimo honorificum iturum; sed quòd mentem meam, & idicium de ipso quàm maximè proiturum sit, scribere constituisse. eoq; najori confidentiâ, quòd sperem, vel omen saltem ipsius sæpius à me reetendum, condire posse vel insulsissinam Orationem, apud eos præsertim, qui potiùs, de quo scribam, quàm quid cribam, animo r. putaverint.

Optimum Civem Sapientes olim dixe-

dixerunt qui Patriæ Honorificus, u
lis, jucundus. Utrum priùs Scherma
noſtro accommodabo, Senatores A
pliſſimi? magna ubique materiæ
exemplorum ſeges eſt. Dicam de H
norifico tamen: ubi, anne illud p
mum eſt? Eorum Parentum filium
ſe, qui Ulmæ nunc aliquoties cente
ab hinc annis, honorifici fuerunt: P
ternorum quidem, Schermarioru
Maternorum, Rothiorum: homin
ob Patriæ amorem, plurimaque in e
collata commoda Nobilitatorum, a
æterno Meritorum ſuorum Teſtin
niò ornatorum. Scilicet ij ſunt, atc
inter eos ſunt, per quos, & cum quil
Ulma ad tantæ famæ faſtigium aſc
dit: ut quantum nunc natalibus ſuor
ornamenti confert; tantum ab No
liſſimarum aliquot Familiarum n
moria honoris recipiat: cùm recor
tur, quos Seniores, quos Conſul
quos Senatores, exercituumque I
ces inter Schermarios, Rothios, Eh
geros, Beſſereros, Craftios, Lieber
(qui Schermarij noſtri Avi, Aviæq
ſur)

nt)numerare possit; quot nunc aspi-
re liceat; quot olim sperare ausit. At-
ue inter eos honestissimo loco emi-
nt Dn. Sebastianus Schermar, Sena-
r; & Apollonia Rôthin, Parentes hoc
lio Iohanne felices, & Patriæ suæ, si
ulla aliâ re, vel hâc unâ honorifici:
uem Deus hanc lucem aspicere vo-
uit Anno 1525. die 11. Mensis Sept.
ropemodum cum Salutaris Evange-
j, optimarum artium in Germaniâ, &
)rbis Christiani quasi renovati exor-
1: ita ut, quoties intuemur ipsum, nota
obis atque signum esse possit Felici-
atis Germanicæ, imò Christianæ.

Cæterùm, ne degeneraret ipse à tan-
a Parentum virtute, postquam veræ
'ietatis, elegantiorum *M*orum, atque
Avitæ *H*onestatis semina à dilectis Ge-
uitoribus hausit, atque etiam primùm
Latinarum literarum principia: postea
verò poli.è scribendi, supputandique
rtem imbibit: decimo sexto ætatis an-
no, faustis, quodque ex eventu appa-
uit, efficacibus suorum vo is Patriâ e-
greditur: eò felicioris ingenij, exquisi-
tioris

tioris judicij, politiorumque moru
viatico comitatus: ut, cùm primùm A
guſtam Vindelicorū (tùm [*An. 1541*
Imperialium comitiorum locum) v
niſſet, facilè ſeſe Inclyto Pomerani
Principi, Philippo, ita probârit: ut no
modò tùm operâ ejus libenter utilite
que uſus ſit: verùm etiam ſecum in P
meraniam abduxerit: primusq; mo
ſtrârit, quantum interſit inter hom
nem domi perpetuò molliter delit
ſcentem, atq; eum, qui cùm variis i
geniis, variisque hominum morib
conflictatur: ſuosq; mores ex eo, qu
ubique optimum reperit, (non, ut pl
rique hodie, quod ubique peſſimum
conformet. In Pomerania verò, q
potuit nō eſſe Patriæ honorificus? du
honeſtiſſimis officiis perfunctus, ub
que Dexteritatem, Fidelitatem, Dil
gentiam ſuam exhiberet? Dexteritat
teſtimonium id egregium eſt, quòd
pingendis literis Pomeranus Prince
parem non habuit: ideoque Inſcripti
nibus Antiquitatum effingendis eu
adhibuit. Id verò nónne honorificu
Patri

atriæ fuit; Civem suum esse Pietatis
eræ & sinceræ, purioris Religionis,
ob cujus confessionē Majores ipsius
plendidas opes amiserunt) atq; omni-
o virtutum omnium, quæ hanc æta-
m maximè ornare possunt, nomine
elebrem? Quæ omnia testari poterāt,
uæ forma instituendi liberos Ulmæ
robaretur; scilicet inter Bonos opti-
ous, inter Fideles fidelissimus, inter
udicos pudicissimus perpetuò audie-
at Ulmensis noster; tanta Meliorum
pprobatione, Satanæ fremitu tanto; ut
ne quid de reliquis Virtutibus dicam)
na Castitatis observantia per impuris-
imam Feminam: nō aliter, quàm San-
ctus quondam Josephus, capitis peri-
ulum incurrerit. Vicit tamen rerum
mnium potentis Dei auxilium: quod
iti hunc observatorem, imploratο-
emque habuit perpetuum, ita per mil-
e pericula salvum, Principi suo indies
nagis gratum, acceptumque reddidit:
ndeque factum, ut cùm [*An. 1543.*] ad
Witebergensem Academiam, voca-
um Doctorem Pomeranū, insignem

Theologum, honorificam legationer
decerneret; hic unus, qui Legatis jur
geretur, dignus ei viſus ſit Arcano pr
fectò, & mirando Dei conſilio: ut hi
nimirum Adoleſcẽs, (quem magnu
facturus erat) & Magni Lutheri, virii
Germaniæ & Seculi noſtri gloriam n
ti, aſpectu & alloquio, ad rari Zeli, fe
vidæque Pietatis imitationem; & Un
verſitatis Witebergenſis flore, ad liter
rum amorem accenderetur. Tria h
concurrunt Urbi veſtræ honorific
quæ nolo aures veſtras effugiant: Fui
è plurimis huncunum tam piæ, Re
gioſæque Legationi deſtinatum: V
diſſe Lutherum & allocutum eſſe:
quídni dicamus, Benedictionem ab
lo Dei Propheta accepiſſe, cui non
exiguo, ſed omnium maximo ho
noſtro, Antichriſto, Triumphum lo
gè maximum debemus. In ea Legati
ne cùm penitiùs animadverteret, q
nã ratione inſervire Patriæ quàm u
liſſimè poſſet: ad eam animum appu
ſuum: ad literas ſcilicet: eoque arde
atque impetu, ut neque honeſtiſſi
offi

officij commoditas, neque jam maturioris ætatis Anni nimirum vigesimi primi incommoditas, absterrere eum potuerint; quin vale priori vitæ conditioni dicto, ad prima literarum initia rediret. Unde maturato studiorum cursu, ex Schola Wolgastensi ad Gymnasium Stetinense; inde ad Grypsvvallensem Academiam ascendit, cùm viri boni tam laudabilibus ejus conatibus plurimùm faverent, eundemque & Monitis, & sumptibus egregiè juvarent.

Anné hæc ad vestræ Urbis Honorem sufficiunt, Patres amplissimi, tantum fuisse in homine etiamnum juvene de Patriâ benè merendi studium: ut ad obeunda jam dexterrimè virilia officia sufficiens, ad puerilia, sed quæ fructum uberiorem pollicerentur, redierit; indeque pauperiem, fortassis etiam infamiam tolerârit? Profectò, si quid bonæ Literæ referre gratiæ possunt, tanto Viro pro ardore tanto, perpetuas laudes decantabunt; Urbique vestræ, quòd hunc earum cultorem ipsis ge-

nuerit, omnia gratitudinis officia cumulatissimè præstabunt.

Elapso tandem decennio, & honestissimè à Pomerano Principe dimissus, & novæ legationis in itinere obeũdæ, honore auctus, atque (quod ipsi in primis jucundissimum erat) bonis literis haud leviter imbutus, Patriam repetit, ubi aliquis è Patriæ civibus his excipere verbis Redeuntem potuit: *Gaude, Patria, de hoc reditu: libenter horum annorum rationes excipe: secus ille, quàm alij, redit, non turpiter profuso Patrimonio; sed aucto: non Pietate perdita; sed aucta: non Artibus minor; sed auctus: & jam novus, insperatusque Musarum Alumnus redit. Gaudete Parentes, qui Filium recipitis, quem alij Parentes, Filiis emittendis, tanquam speculum & singulare exemplum proponant. Gaudete, Amici, qui ex tanto ardoris specimine conijcere potestis, quid sperandum de eo sit, ubi ad Patriæ curam se aliquando contulerit.*

Verùm neque sic satisfactum Patriæ nondum Parentum gaudium plenum

non

ıondum Amicorum expectationem ẚtis magnam credidit: Sed Ulmâ ſe-undùm egrediens Witebergam repe-it: qua poſt biennium Caroli V. Im-ɪeratoris, & Germanorum aliquot Principum bellis, (cùm jam usque ad-ò periculo proximus eſſet, ut ſclopeti glans, conclave ejus, eo loci, ubi ſedere olebat, penetraret) propemodum cū pſis bonis Literis pulſus, tertio itinere ſtaliam cogitat, ob Jurisprudentiæ ſtu-dium, toto orbe, eo tempore celebrem. Paduam itaque ingreditur; ibidemque inter illius Seculi Doctiſſimos, & Lite-rarum veluti lumina, per integrum bi-ennium verſatur: converſatur cum iis, atque præter Latinam, etiam Italicam linguam, magis, quàm vernaculam, fa-miliarem ſibi facit, eo uſu, ut interpres haud rarò in graviſſimis negotiis adhi-bitus fuerit. Quid verò? annè in Ponti-ficis Regno, de Religionis fervore re-miſit? annè coram Septicipiti Beſtia ſe-ſe inclinavit? Abſit tantum Nefas ab hoc religioſo pectore: cui ob conſpe-ctam Idololatriam Pontificiam, tam

Gentilismi æmula Religio omnibus modis sorduit: cui ad convincendos Sectatores ejus, frequentia Scelera, tot argumenta & materiam suppeditârunt, ut masculè Pontificem rideret, atque ita eum detegeret, ut à quodam, qui hinc meliùs edoctus, maluit tamen animã, quàm opes perdere, Conscientię stimuli horrbilies pœnas sumserint.

Cùm Paduæ eum cepisset fastidium, Senas secedit, aliam Italiæ Celebrem Academiam: verùm Florentini Principis, vel Cæsaris potiùs armis, & obsidione terrefactus, magnâ ibi existente annonæ penuriâ, properè hinc aufugit, Romamque petit, Mundi aliquando, nunc scelerum caput: ubi per integrum Quadragesimale tempus commoratus, viso abominationum Idololatriarumque complemento, ipsoque iniquitatis Principe, Julio tertio Papa: viso, quàm Romæ, venalia sint omnia, omnia liceant; viso Reliquiarũ horrendo cultu: sed visis etiam Splendidissimis Structuris, & maximæ quõdam Vrbis ruderibus, instructione ad

Pru-

...udêtiam; ſed Papæ odio plenus Perusiam proficiſcitur, iterumque Eruditioaliquid addit: deniq; (*An. 1555. menſe* ...*nio*] Ferrariam: ubi poſt novem annorũ, (intra quos linguas aliquot, Philoſophiam, & Jurisprudentiá hauſit) ...udia aſſidua, tantis laboribus ac diligentiâ, & rariſſimi conatus exemplo, præmium accipit condignum, Doctoris in utroque Jure Inſignia; quibus tanquam Trophæo quodam, lætus, atque ovans, Patriam utili ipſi Itinere repetit: Patriam Civem & Filium ſuum ob tanti Tituli famam deſiderantem, advenienti acclamantem, ingredientem ſuaviter excipiétem: in qua tamen nondum ſibi omnino quieſcendum, vel Patriæ curam ſuſcipiendam duxit, quam hæc ſtudia ſua, & Juris egregiam ſcientiam, Praxeos quoque exercitio conſolidâſſet. Quo fine primùm [*Ann.* 1556.] Eslingæ (ob peſtem exulanti) poſtea Spiræ, Imperiali Cameræ eò usque adfuit, dum Patriæ honorificum ſimul, utilem, & jucundũ reditum ſuum fore credidit.

Reduxi vobis, Patres, Schermarium vĕstrum, ſalvum, vegetum florentem, etiam Doctorem. Cui omnis penè ætas inter Peregrinos inſumpta; ſed ita inſumpta eſt: ut ſi annos numeremus, diu abfuiſſe; ſin cum Eruditione conferamus, non æquè diu, pro tanto Titulo. Sapientia, Prudentia, Experientia tanta, aliquotque linguarum cognitione; & tam prolixa rerum viſarum relatione, peregrinatum fuiſſe, meritò dicēdum ſit. Mirus itaque, & auxilij Divini plenus hic Reditus eſt: ſive tam inſperatos Progreſſus; ſive quòd Deus huic Urbi, cum egregio & celebrando Viro conſultum voluit; ſive etiam pericula, à quibus petitus, verùm intactus, eò usque permanſit; inſpiciamus. Dicam, quod gloriam Dei augeat, auxilijque illius admirationem excitet. Novies vitæ periculum incurrit, atque Mortem præ oculis habuit: ſemel cum ſcapham imprudenter ingreſſus eſſet, quæ ventorum vi, in Oceanum abripiebatur: deinde Rhedæ periculoſiſſima ruina: tùm nequam hominis lethali in caput

ictu:

ictu: postea impurissimæ Adulteræ falsa delatione: *Magi* frustrà tentata incantatione: Senæ item Urbis ancipiti obsidione: sclopeti per hypocaustum jactu: prædonis in sylva incursu; & equi cum ipso cœnoso in loco, quàm proxima submersione. Quæ cuncta si prolixiùs à me recitarentur, stuporem vobis, horroremque facere possent, videntibus hominem toties *Morti* proximum; toties *Mortis* faucibus apprehensum; toties à Deo mirabiliter fuisse ereptum. Scilicet quem Deus *Majestatis* suæ Præconem esse voluit, eum pluribus, atque maximis periculis immersum, rursumque extractum, nunquam de Divinâ ope desperare, nunquam non à Deo auxilium expectare docuit. Itaque si ad vos rediit Eruditus: honor Urbis vestræ èst, tales emisisse, qui nihil non ferventi diligentiâ impetrare potuerint. Si rediit Prudens: honor Urbis vestræ est, tales emisisse, qui hominum mores, terrarumque consuetudines, non lippis, sed vigilantibus oculis inspexerint. Si ad vos rediit magnaliũ

Dei præco: honor Vrbis veſtræ eſt, tales emiſiſſe, qui Deum à primo ſtatim egreſſu, comitem, ductorem, atque reductorem habuerint, quosque ita vobis reddiderit, ut veluti felices Mercatores, non gemmis, aromatibus, variisque mercibus, ſed Prudētiâ, Sapientiâ, Eruditione, Rerum uſu, atq; univerſo Virtutum circulo aucti redierint: ſicque ex Sapientum multitudine ſalus Vrbis veſtræ, Fama, Gloria, Felicitas creſcat, augeatur, floreat.

Honori Vrbis veſtræ ſatisfeci, Ampliſſimi Viri, Cives optimi: nunc, quàm utilis ei fuerit, quàm etiamnum ſit Schermarius, dicendum eſt. Non illud jam extollam, quòd poſteaquam Nobilem, & Chriſtianam Matronam, Eliſabetham Clameram, Egregij quondam & Nobilis Viri, D. Petri Oberburgeri, f. r. viduam laudatiſſimam, Matrimonij ſacrato vinculo ſibi jūxiſſet, cum eâ per 40. integros annos, ita vixerit, ita ſuaviter vixerit; ut neque Conjunx Maritum ſibi conjunctiorem, neque Liberi Patrem liberaliorem, neque Ci-

ves;

res vicinum civiliorem, neque Famuli Herum magis familiarem exoptare sibi potuerint. Valuis ædium inscribi meritò potuisset: *Concordia, Religio, Honestas hîc habitãt: nihil Mali intret*. Quod utinã fœcundius fuisset Matrimonium, meritò Vrbs vestra de tam honestæ, Christianæque educationis fructu gauderet! Etsi non omninò sterile fuit, uno filiolo Johanne post 15. ætatis Mensem Cœlestibus choris addito: institutionis vero atque educationis cura in privignas duas, Elisabetham, b. rec. & Sabinam, usque adeò feliciter redundante: ut illam D. Paulo Schermario, hujus nostri Fratri dilectissimo, hãc D. Paulo Rothio Senatori, duobus honoratissimis Patriciis, jã in Christo placidè quiescentibus, nuptas, Vrbs vestra, ob raras animi dotes, Religionis amorem, Castitatis observantiam, reiq; domesticæ gerẽdæ excellentem scientiã, admirata semper sit, & Sabinam adhuc, (utinã quàm diutissimè!) superstitem, Matrimonialium Virtutum exemplar, etiamnum admiretur, suspiciat, amet,

tantundemque expectet à Posteris: illinc D. Johanne Schermario, Senatore Nobili, multaque prole felice: hinc D. Paulo, Jurisconsulto, D. Johanne Politico, D. Johanne Leone, Theologo, fratribus Rothiis: & eorundem sorore Elisabetha, nuper [*An. 1609. 29. Augu.*] D. Christophoro Wellingio, LL. Licentiato excellentiss. felicibus auspiciis desponsata: Optetq; ut Paternarum Maternarum, Avitarumq; virtutū succus, veluti ab Nobilissima stirpe in hos ramos sese diffundat, & florentem, viridantemque hanc arborem perpetuò faciat, Publico bono, atque gaudio.

Magna profectò hæc Urbis vestræ utilitas est, atque omnino ea, cui Politiæ incolumitas innititur: à Bonis scilicet Bonos nasci. Nunc Labores etiam addo, Reipublicæ ut fideliter, ita salubriter impensos. Advocatus in Urbe vestra ultra L. annos est: [*ab An. 1558.*] qua una voce simul complector Consilia innumerabilia, Commissiones multas atque arduas, Malorum accusationes, Bonorum defensiones, Juris æquissi-

uiſſimas interpretationes, cunctaq; a, quæ Civis optimus, Patronus optimus, ſed imprimis Chriſtianus optimus pro Religionis & Reip. Chriſtianæ emolumento agere poteſt, egit atque peregit, ut Gloria Dei, Salus Patriæ, Utilitas Proximi, Honeſtas Familiæ, ſupremæ ei ſemper Leges fuerint. Unde mirum non eſt, tam Religioſi & Prudentis Viri Conſilia, feliciſſimos fuiſſe à Deo eventus ſecutos; tam conſcientioſi Jurisperiti exemplum, magnam Juſtitiæ conciliaſſe autoritatem; tàm egregij Patris familiâs imitationem multos tetigiſſe.

Hunc itaque Patriæ ſuæ verè utilem dicamus, qui Religioni prodeſt, qui Reipublicæ prodeſt, qui Oeconomiæ prodeſt: atque ita labores ſuos impendit, ut ſinguli ſtatus Civilis ſocietatis habeant, cur obſtrictos ſe uni fateantur, quem longævum optent, quem poſt mortem deſiderent: Eccleſia Fidelem dicat, Politia Laborioſum, Oeconomia Beneficum, Uxor ſuavem, Filiæ

optimè meritum, Cives amicum, Pauperes liberalem.

Tempero mihi hîc ab ampliori laude, qui Modestiam ejus notam habeo, tacitoque voto ea, quæ adhuc multa peracturus est, laudabilia prosequor. Ita scilicet vivit, ut vita ipsius universa, & vitæ dies singuli Vrbis vestræ laus sint; itaque eò plures optandi, quò laudum vestrarum incrementa cupidioribus votis exoptamus.

Sed ad Iucundum tandem perveniamus: quod sanè in eo usq; adeò conspicuum est, ut jucundam quoq; Orationem meritò exigat. Non repetã hîc Iuventutis florem, non maturioris ætatis robur, non Senectutis hilaritatem: Quæ cuncta vel à Parentibus Vestris vobis decantata sunt, vel à vobis ipsis ante-hac visa. Vnam ejus, qua nũc Dei raro beneficio fruitur, decrepitam ætatem suspiciamus, ætatem, quæ post 84. annum, vix ullis morbis obnoxia, nullo baculo indigens, à nulla eum impedit Vitæ commoditate; Ætatem illam vegetam, qua ante paucas septimanas

Wel-

Vellingianis Nuptiis, omnibus hilaritatis, gaudiorumque generibus, omniũ cum admiratione, perfunctus est. Senectutem ipsam morbum alij dicunt: huic eausque adeò molesta non est, ut præter unũ Auditus sensum (qui paulò hebetior) nullum reliquorum ei labefactârit: *Memoria* verò, atque Iudicium, tum Conversationis jucunditas usque adeò in eo excellentia sunt, ut quibus Senum morositas nota est, hîc habeant, quod meritò mirétur & amét, atque conversari cum eo perpetuò cupiant. Audias hic præteriti temporis, penè dixerim seculi, Acta tum publica, tum privata: audias vitæ ipsius curriculum imprimis memorabile: audias Civitatis Ulmensis *Majorũ* series ipsi cognitas. Scilicet is unus nunc Ulmæ superest, qui veluti Ianus quidã in alterã quasi periodum introspiciat: qui cum Patribus, Avis, atq; Proavis vestris conversatus sit, eorumque Amicus fuerit. Quid potest obsecrò, magis jucundum vobis esse, quàm *Majorum* vestrorum veluti Chronicon inter vos vivum

& ve-

& vegetum ambulare? Gaudet ſan Vlma veſtra, cùm ſanum adhuc viv dumque eum intuetur, qui aliquot eiu viciſſitudines vidit: Gaudet Senatu veſter inclytus, ſupereſſe eum, qui al quot mille prudentiſſimis Patriæ Cō ſiliis adfuit: Gaudent Cives univerſ prælucere ſibi adhuc eam facem, qua ad humanitatem & probitatem maximè huc usque dux fuit: Gaudent Propinqui de tam honorifico conſanguineo: Filia gaudet de tam ſuavi bonoque Patre: Gaudent Nepotes de indulgentiſſimo & liberaliſſimo Avo Omnes verò, etiam Peregrini alloquio ipſius & converſatione gaudent: ſemperque aliquid ab eo referunt, quod æternam Senis optimi, jucundiſſimi, religioſiſſimi, eis memoriam relinquat.

Ejus itaque & Ego Virtutibus præſtantiſſimis accenſus, cùm neſcirem aliter affectum meum, & quo loco tam rarum humanæ modeſtiæ exemplum haberem, aperire; atque vererer, ne moleſtum ei eſſet, ſeſe à me, minùs ad eam rem idoneo laudari; Laudes ipſius

cum

m vestræ Vrbis, Majorumque ve-
forum laudibus ita conjunxi: ut ab eo
ii, illis, vobisque; ab illa, illis, atque vo-
s, nonnihil gloriæ, famæque accede-
possit: nobis verò, qui Vrbem ve-
ram suspicimus, hoc uno exemplo
onstet, quos Viros olim Vlma genue-
t, quos adhuc nutriat, qualesque spe-
are in posterum ausit.

Schermario verò, Viro Patriæ suæ Honorifico, Vtili, Jucundo, ita nunc valedictum velim, ut cùm sperem, atque etiam optem multos ei adhuc honestiss. Christianiss. & Laudatissimæ vitæ annos, Dei clementiâ addendos; minimè dubitem, multa adhuc ante beatum è vitâ exitum ab ipso peragenda laudabiliter, quæ novum præconem, sed me disertiorem, expetitura sint. Interea si quid mea Tenuitas famæ ipsius apud Ignotos conferre potest: ingenuè fateor, nunquam me libentiùs, promptiusque ad ullius hominis laudes descendisse.

Vobis verò, Senatores nobilissimi, qui hæc omnia, & ampliora etiam nota, pe-

ta, penitusque perſpecta habetis, unum hoc à me præſtitum credite: quòd cùm ſciam, non tàm gratam vobis eſſe Viri optimi inter vos cõverſationem; quàm futuram poſthac fore memoriam ejus gratiſſimam: ego verò & me & ſtudia atque omnino mea omnia probare vobis cupiam: id mihi elegerim, quod ſcivi vobis fore gratiſſimum atque jucundiſſimum.

Illud nunc ad extremum voveo atque opto: *Floreat Urbs veſtra, ſuisq; Patriæ amantiſſimis Senatoribus æviternùm gaudeat; talesq; ſemper gignat, quos Eruditorum Scripta Poſteritati commendent, Viros Sapientiſſimos, Prudentiſſimos, Integerrimos, Optimos!*

EPI-

EPIGRAMMA.

AD

JOAN. VALENTINUM ANDREÆ, PRÆCONEM Optimum maximeq; induſtrium Nobiliſſimi & ſingularis Exempli Viri, DN. JOANNIS SCHERMARII, Senis longævi ſummè obſervandi, omniqúe laude & memoriâ dignißimi.

SCHERMARII *à primo qui ducis limine Vitam,*
Atq; ſepulta quaſi Geſta priora refers:
Quod dignum tantâ Pretium pietate mereris,
Qua, ſuper-ut-vivat poſt quoq; Fata, facis?
Vivere dignus eris tam longùm, quàm modò longùm
Schermarius vixit, vivere & hinc poterit.

Erga

Ergo Senex vivat vel longos Nestöris annos;
Tempora vel superet Mathusalæa, precor.
Quò tibi, quò multis, quò toti commod ULMÆ, *&*
Sit Pater ELISÆ CHRISTOPH RIQUE *diu.*
Sic illum grata memorabunt voce nepotes,
Dum Virtutis honos, dum Pietatis erit.

Henricus Wellingius, Li guarum in Tubingensi Academia Professor.

INCENDII VAIHINGENSIS

Prioris

d Calendas Novembris Anni 1617. ſævientis per 10. horas

brevis & vera recitatio.

nCtorVM Veſperâ arDet VaIhIngâ.

Reverendo & Clarissimo
Viro, Dn.

MELIORI SCIPION
BENGELIO, Ecclesiæ Vaihi
gensis Pastori & vicinitatis I
spectori vigilantissimo, Dom
no & compatri suo ob-
servando,

S. P. C.

Octem illā, quam p pessi sumus luctuosi mam, tibi reddo, Re rende vir, non ut do rem, quem maximum habuimus, novem; sed ut aliquando constet, q tristis Ecclesiæ facies fuerit, cui ja aliquot annorum vigilias, labor monita, maximè vero etiam pre impenderis: simul etiam consensu & co-

concordiam nostram contester, tam in Deo, & Religionis sincera râ concepimus; Tu maximis meri- & beneficiis huc usq; fovisti, ego renni elogio firmatam, & honora- m volo. Ita Deus porrò sacris plan- tionibus tuis benedicat, ut in pieta- s & probitatis florem & fructus fe- citer excrescant. Vale in Christo, everende D. Compater, & affe- ctum planè paternum continua.

1. Januar. Anno
1619.

T. R.

deditissimus,

Joh. Valent. Andreæ.

Ncendium horribil quod Deus Zelotes pe catis hominum irritatu Vaihingæ, urbi ex præ cipuis Wirtembergicæ ad Entiũ amnem: intra Pforzhæmur & Bietichæmum, loco fertili & specio so sitæ, nullo dubio immisit, jam mu torum aures circumcirca haud æqua bili famâ adimplevit. Nam & maju multis, & minus quamplurimis acce ptum, tum figmentis mixtum: prout i homines credulos incidit, ita habitu est atque servatum. Ego verò, quòd re bus singulis, ac minutissimis prop præsens spectator, ac pars qualiscun adfuissem, amicis id concedendum pu tavi, ut veram rei luctuosissimæ recita tionem quantumvis perbrevem à m acciperent. Cujus si is erit usus, ut a præsens quidem commiserationem bonorum excitet: ad posteros verò vi gæ divinæ memoriam Christiana transmittat, sat est; & ingeniosis mate ria relicta, ut, quod hîc trepido etian num & tumultuante stilo est deprop

ratu

tum, ipsi per otium ac extra pericu-
m in rei sive publicæ sive literariæ
um perpoliant. Cæterùm tragœdia
ostra sic se habet.

Primâ Novembris, quæ *Omnibus
nctis* veterũ instituto sacra, anno post
amirabilem Virginis partum millesi-
o sexcẽtesimo decimo septimo, cùm
ustri mandato Cives Vaihingenses
enni Jubilæo, ob centenos renati
r D. Lutherum Evangelij annos, in-
tuto, sese apparassent, & sacræ Syna-
os velut Candidati bis centum qua-
aginta quinque se Ecclesiæ religiosâ
nsvetudine exhibuissent, horâ inter
tavam & nonam vespertinam me-
i visa est flamma ex ædibus Joannis
eseri, Oeconomi Illingensis, quas
nero Conrado Machtolfo inhabi-
das concesserat, erump re, cujus
lpâ incertum, accensa Eæ, ut erant
mento plenæ; ita facilè igni incre-
entum & violentiam dabant, proxi-
s terrorem, quòd inter vicinas es-
it mediæ. Arserant illæ quondam
no 1607. sed sine majore damno; &

ab illo incendio novæ omnino è fun-
damentis stabant:at jam, fatali forsan
civium somnolentiâ,tardiùs & concla
matum,& campanâ periculi indicium
datum est. Interea è speculâ, quantum
vis æquo tardiùs,bombardæ displosio
ne vicini advocantur; cui Asperga ma
gno fragore respondet, ac mox omne
campanæ majoris templi lamentabil
quid resonant. At jam flamma eheu
immane invaluerat, & vicinas utrim
que invaserat, hinc Aurelij Rhatgel
nuper vitâ functi judicis,illinc Micha
lis Hemmingeri,viri Consularis,sple
didas & multâ fruge refertas æde
quas tamen,si minus vini,plus ordin
fuisset,ac commune auxilium accessi
set,servari potuisse, opinio est. Cæt
rùm,quòd in tanto incendio rebus su
quisque consultum vellet,& in expo
tandis supellectilibus singuli pro
occuparentur,tum muliercularum
imbellis ætatis clamores & diffug
undique turbarent;factum est,ut di
citiùs alia circùm loca malum occup
rit. Sævit ergo jam non inter cor

uas tantùm domos;ſed quòd in angu-
› ad duarum platearum interſectio-
em vis ignis imperaret, plateas trans-
reſſa, undique propinquiora ædificia
ıvolavit. Nec ſatis miſeriarum fuit,
iſi etiam adversâ fronte, veluti malo-
ım centrum, totam circumferentiam
;grederetur. Tum ſupra omnia ›nfe-
cia ventus, ſive turbo veriùs, ſubitò
‹ortus, favillarum imbre diſperſo, pa-
m univerſo oppido interitum eſt in-
rminatus. Ita, properante incendio,
ıc Sebaſtiani Sieskindi pharmacopo-
:, Johannis Machtolfi jam emortui,
›hannis Bulij Conſulis, ejusque filij
›gnominis, Philippi Langij Conſula-
s, Hieronymi Hechti; illac Herrenal-
enſis Cœnobij granariũ, Iacobi Wil-
ij dudum defuncti integra villa: antè,
ſatthiæ Stœderi diviſæ cum Laurentij
uondam Finckij, Michaëlis Benderi
ræfectorij viri, binæ, Heinrici Weiſſe-
, dum viveret, urbis ſcribæ; juxtà Io-
annis Rappi, Michaëlis Haſi requie-
entis, Tobiæ Brackenhæmeri urbis
ræfecti: retrò urbis promptuarium,

& quàm plurima horrea; tum ad murum ſpatioſiſſima Principis noſtri granaria, vinaria, torcularia, quæ Comitum olim Vaihingenſium vetuſta & perampla ſedes erat. Omnia hæc opere & pretio magis conſpicua, præter miſerandum numerum intermixtarum minorum ædium, ignis involvit, ſepeliit, depavit, lamentabili utique ſpectaculo, cùm deſperato ſuccurſu, ac interdum vix aquæ ſitulâ effusâ, ſalvis ſaltem corporibus, omnia flammæ libidini relinquerentur. Videre erat quæ paulò antè profugis, velut aſyla, erant, & variarum ſarcinarum, tum cunarum & ejulantium puſionum receptacula, intra pauciſſima moment horrendo impetu invadi, & trepidantem turbam loco pelli. Ecqua, Deus bone! matrum bajulatio? quæ patrum in extrudendis liberis feſtinatio? qui tam immaturæ ætatis ſtupor? quod diſcurrentium in tenebris chaos? Enitu tamen inter hos promiſcuæ fugæ erro res nobilis viri, Franciſci Ludovic Zornij Bulachienſis, urbem gubernan ti

is, humanitas, qui haud ſatis ipſe extra periculum, tamen quòd ſublimiori vertice illuſtrem arcem inhabitaret, ad ſe, veluti exulem, ſuſcepit puellorum puellarumque multitudinem, & integrâ nocte parentes ſecuriores fecit atque reſtinctioni expeditiores. Nam & medium noctis jam præterierat, & dies albeſcebat, cùm nondum ſpes ulla ſalutis appareret. Accurſum eſt, campanis debiliter reſonantibus, innumero propè numero; & flamma aliquot perticas alta, qua cœlum ingenti in orbem ſpatio rubebat ardebatque, vel remotiſſimos acciverat. Obſervati ſunt Eſſelingenſes, Freudenſtadiani, Palatini, ac nõnulli alij ultra ſex milliaria hinc poſiti. Aquæ tantum effuſum, quantum rivo fortaſſe ſufficeret; cùm eam ab Entio amne præ cæteris Iodocus *Machtelfus*, & Iohannes Ulricus Bengelius per quinque aut ſex depromentium ſeries derivarent. Nec tamen ea cuncta, ad cohibendam ignis violentiam, ſufficere videbantur. Itaque, quidquid ædiũ ſuperfuit, evacuari cœptæ; impleri Ec-

clesia Deiparæ Virgini sacra, vastum, nec indecorum opus, & nuperâ civiū liberalitate Organo & sacris picturis spectabile. Ac tanta fuit infinitarum supellectilium comportatio, ut, qui priores advenerint, aut medium occuparint, exitu planè sint interclusi. At mox terror huic, veluti sacræ anchoræ admotus; quæ quamvis ex solido lapide usque ad tecta assurgeret, tamen ex horreorum vicinitate (quo jam igni appropinquaverat) omnis fiducia abscindebatur. Unde plurimorum tumultuariæ exportationes secutæ, & fuga in collem, cui arx insidet, quæsita majoréne confusione, an trepidation incertum. Ac sanè jam præ oculis, prudentissimo cuique universi oppidi bustum erat: quem metum non tam turbinis impulsus & flammæ vastitas, ejusdemque ex tot pabulis perpetuum alimentum, quàm civium consternatio, & auxiliantium inter calores & frigora fatigatio cunctis propè excitaverat, cùm Deus potentiæ suæ & sapientiæ illustre specimen, solitâ misericordiâ

â, edidit. Martinus Epplinus, vir
uondam Consularis, ædes suas, quas
n foro sumptuosas possidebat, anno
570. incendio cum aliquibus aliis
erdiderat. Eas cùm restauraret, pericu-
memor, muro è puro lapide ad tegu-
s usque, sufficiente densitate vestiit,
um dicterio; *Velle, si posthac ignis acce-
at, civibus, ne pergat, cavere.* Id sive o-
ninosum fuit, sive gloriosulum; salu-
re equidem nunc fuit. Nam cùm jam
icinæ ædes omnes corruissent, & hor-
eum planè contiguum conflagraret,
Melchior Wildius, Iuris Candidatus,
as jam suas ædes imperterrito animo
efendere aggressus, vix tandem in-
redibili subsidio effecit, ut superari
osse tam invictus hostis videri cæpe-
it. Unde animati auxiliares, in mediis
lammis Vulcanum haud profligavére
uidem, sed fregere aliquantum, &
nuri robur ivere adjutum: unde post
iuturnum conflictum, horreum con-
idit, & spes aliqua victoriæ hac parte
obtinendæ effulsit. Alterâ parte grana-
tium (sub quo & cella) servandis sacris.

reditibus destinata ignem conceperat ac jam, quotquot subsidio advolarant intolerabili ardore abegerat. Sed cùm & ad hoc servandum aliquot cordat se denuò animassent, ac minores ali quot ædes, paratis ad id uncis ferrei deijcerentur, permisit utique Deus hi quoque miseriarum finem emergere Exinde Schola Germanæ pueritiæ dedicata faciliùs, nec tamen sine miraculo, opinor, liberata. Nam cùm & plan negligeretur, & ignis utrumque latu assiduè feriret, tum magno nisu hom num equorumque esset solo æquand nec igni, nec ferro cessit: indeque ad paucissimos aliquos (in quibus Bern hardus Engelhardus haud est reticen dus) ad se provocavit, ac post exiguum tempus salutem impetravit. Volu nempe Deus & pædagogiæ Christian utrasque palæstras, & Sacrosancti Ve bi auditoria, tum, qui sacris ministra rent, habitationes, cùm scintillis und que conspergerentur, nec esset, qui quâ perlueret, solidas: ut constaret, n dum Religioni, sed improbitati bel

è cœl

è cœlis indictum. Ultimus conflictus & vehementissimus commissus est ex Michaëlis Beurlini, Bartholomæi Gebelini, & Andreæ Schmidij ædibus contra adversas Rudolfi Hamani, & Iohannis Wildij Chirurgi binas, igneas planè domos: quæ, quia in angiporto ad viarum crucem sese invicem respiciebant, & flammam, velut in punctum, coarctabant, de summâ rei & oppidi reliquâ salute cõcertare jubebant. Nam aut hic terminandus erat ignis, aut nunquam, publico consensu: quòd aliam quasi urbem, nisi reprimeretur, hic esset aggressurus. Hic templo supremum periculum instabat, hic propinquioribus amplissimis ædibus: inde curiæ: & quid opus tam horribilem aliam incendij seriem animo complecti? Adfuit enim Deus concurrentibus, conclamantibus, collaborantibus, anhelantibus, & post satis diuturnam moram, quam Chirurgi ædes tum planè recentes, tum adusto vino variisque unguentis & oleis delibutæ faciebant, tandem, ah! tandem respirare, & gra-

tas ad Cœlos manus, quantumvis inter prunas & meros clibanos, attollere permisit. Audiebatur inter hæc quinta matutini hora, quæ à nonâ noctis quo horrore expectata, qua tarditate venerit, nemo quærat, nisi lacrimas velit; nemo sibi quidquam animo concipiat, nisi quod humanam propè tolerantiam excedit. Eheu! quot ædibus interea vicinitas nocuit? quas flammæ ab importuno vento delatæ amplectentes, ægrè, nec unquam absque insigni damno, dimittebant? Quot parietes perforati? tecta effracta? fenestræ comminutæ? januæ & valvæ ambustæ? Iam fastigia ædium ardebant, jam trabes: jam conclavia ipsa accensa perlucebāt: jam mediæ domus ignibus occupatæ. Quæ singula magnam multitudinem fatigare potuissent, in hoc miseriarum cumulo neglectui planè habita sunt, & suis domesticis derelicta, quorum indefesso labore longa domorum series ac è præcipuis Erasmi Kellini, magni operis Hospitale, Andreæ Schmidij Andreæ Machtolfi, Christoferi Machtolf

tolfi dudum vitâ functi ſplendidiſſimæ ædes ſervatæ, ac urbis reliquæ parti, cujus interitus cum his inſeparabilis erat, integritas retenta. Perieruntomnino ſexaginta & una domus, horrea triginta tria, quæ in favillas penitus redacta: ſtabula abſumpta novem, & confracta ædificia octo. Sunt tamen, qui 116. tecta uſitato more numerent. Supellectilium haud æqualis fuit perditio. Nam ut aliqui propè nudi ſunt expulſi: ita multi res ſuas ferè omnes extulére: vini tamen, ubi minùs ſolicitè obſtruere cellas licebat, tantum deperditum, ut octingentis quadraginta ſex doliis ſive amphoris ſit æſtimatum. Auri & argenti haud modicum ſive obrutum, ſive ſubductum. Id verò quantæ benignitatis Divinæ habendum, neminem graviter, ne dum cum vitæ periculo læſum, unum ſaltem & alterum leviter vulneratum eſſe, idque obſtructis paſſim vicis, & ignitis trabibus, præter tegularum disjectiones quaqua diſperſis? Unus Georgius Seuluſtus, homo ſeptuagenarius, cùm hactenus ægrè

animam traxiſſet, proximo jam igne e-repere cœpit, ac repertus, extra urbem eſt deportatus: unde cùm domum eſſet relatus, quinto pòſt die ſive morbo ſive terrore, ad Deum emigravit. Puerperæ perpaucæ, ac quædam unius diei fugâ ſalutem invenerunt: peperit & immaturum fœtum gravida; ſed vivũ, & Chriſto initiatum. Nec ultrà in homines hoc immane incendium ſæviit; niſi quod ejulatibus & publico luctu omnia perſonarent. Nam qui planctus præſentis periculi magnitudine hactenus cohibitus erat, is jam palàm erumpebat, cùm ingens multitudo alienas ædes immigraret, ſuis amarum vale diceret. Ac moleſtâ recitatione laborum quos pro domiciliis, lectulis, vaſis quõdam ſupportaſſent, reminiſcebantur quotquot in tenui ſorte hoc qualecunque vitæ ſubſidium magno conſtiterat. Interea Sol diu deſideratus rogos noſtros ſubtriſtis intuitus erat, cùm Magiſtratus urbis convocatis, qui accurriſſent, humaniter pro pietate gratias egit, & pane vinoq; refectos, quos pro-

cu

ul venisse constabat, dimisit, propin-
uiores ad restinguendos etiamnum
rdentes focos exoravit, quibus inte-
ra dies ita est absumpta, ut vix operæ
aborumque pretium apparu rit. Hinc
xcubiæ constitutæ, quibus favillarum
cervi curæ essent, & à vicinis oppidis
c Maulbronnensi Cœnobio homines
um carris submissi, quorum ministe-
io titiones urbe efferrentur. Adaper-
æ sunt eâ die nonnullæ cellæ, & vini
tiamnum ferventis haud modicum,
c supellectilium non contemnendus
num rus ereptus. Sed & vasa ex variis
metallis, tum moneta multa jam in
massas liquefacta eruta. Cæterùm ubi
caloris impatientia fossores non admit-
tebat, cumulabātur identidem damna:
Nam, doliorum circulis ex ardore dis-
silientibus, vinum effluebat, eâ inter-
dum copiâ, ut ad duos pedes cellæ im-
plerentur, cujus nonnihil est exhau-
stum. Neq; etiam interea remisit ven-
torum vehementia, qui per hos dies
insoliti planè & furiosi perflavére, &
latentem sub cineribus ignem formi-

dabili ſanè ſpectaculo per rudera & integras etiamnum ædes diſperſére. Vnde major vigilum ſolicitudo; minor civibus quies, & in illæſis habitationibus ſecuritas. Ac pauci ejus erant audaciæ, ut res ſuas hinc inde per compita & hortos diſperſas ad ſe reciperent: quæ mora multis perditæ malitiæ hominibus anſam dedit, alienas res cõtrectandi ſimul & ſubtrahendi. Poſtera dies ut & ſequentes, purgandis plateis & complanandis ruinis dicatæ: tum ſubmiſſi ab Illuſtriſs. Patriæ Principe, Joh. Friderico; legati, clariſs. vir, Joh. Satlerus à ſecretioribus, & ingenioſiſſimus Henricus Schichardus Architectus qui coràm tragicæ ſcenæ faciem contemplarentur, & accuratâ delineatione referrent: quin imò ad veſperas ipſe clementiſs. Princeps cum Princ. fratre D. Achille advenit exiguo comitatu & ſpectaculi ſupra famam miſeriâ intimè tactus, popelli ſui calamitatem & triſti cœnâ & pervigili nocte memorabili condolentiâ eſt proſecutus: neque diutius ibi commoratus ad ſequenti die

ei meridiem, post prolixam clemen-
æ contestationem & subsidij ferendi
ollicitationem, lugenti similis discess-
it. Paulò pòst Ecclesiâ iis, quorum sar-
inis repleta erat, reseratâ, confusionis
lia scena edita est. Nam, formicarum
nstar sive crabronum potiùs, palans
opulus aut nimio rerum suarum desi-
erio, aut furum, qui frequentissimi
imul ac impudentissimi, metu, eo cla-
nore, jurgiis & strepitu tam multifor-
nia & infinita propè ædiū instrumen-
a invaserat, ut à seditione parùm abess-
e crederetur, & accusationibus, perne-
gationibus, indeque injuriis omnia
perstreperent. Hanc rei deformitatem
ut cohiberet Ecclesiæ Decanus, Mel-
chior Bengelius, conscenso suggestu,
gravibus verbis turbam turbidam &
Christiani officij, & modestiæ civilis
est adhortatus, quæ tamen nisi distra-
ctis impedimentis (id quod dicto ci-
tiùs factum) cum nōnullorum dispen-
dio vix acquievit. Purgatâ sacrâ æde,
cùm Mercurij dies illuxisset, convoca-
tis in concionem civibus, ego Ecclesiæ
Mini-

Minister, sententiâ S. Davidis ex Psalmo 115. 71. *Bono mihi fuit, me affligi, ut discerem statuta tua*, recitatâ, gementem & trepidantem popellum docui, meminisset illius ignis, quo nullo piorum damno universus orbis sit initeriturus; illius, qui prophanis & obstinatis sit æviternùm accensus: agnosceret supremi judicis severitatem, qui post crebra verbi sui monita, nullis humanis obstaculis impeditus, excandescentiam suam exequeretur: negligeret terrenas opes, quæ tanto animæ periculo corporisque cruciatibus quæsitæ tam subitò & truculento vultu mancipia sua desererent: amplecteretur auream pacem, & flagella Dei discordibus & inquietis infligenda reformidaret: æstimaret Divinam providentiam quæ in prægrandi periculo tam numerosam & confusam turbam illæsam servarit: observaret proximum, cuju quondam indignè & sordidè habiti afflicto tempore tanta esset & necessita & usus: calefaceret pectora ad S. Spiritus ignem, & foveret sacris pabulis: de-

niqu

ique ſic adhiberet hoc ignis examen, nihil impatientiæ, blaſphemiæ, ſacrilegij; ſed humilitatem, tolerantiam, ſerentiam eliciat, purgetque ab illis inquinamentis, quæ ſecuros alimentorum, indormientes paci, ſaturos verbo divino, amatores ſui, familiares mun- ſolent comitari. Ita ad labores redim, qui in tantis vaporibus noxij, in nto calore periculoſi, in tantâ fuligie moleſti. Neque tamen his quatuor decem diebus, aliquot centenis quodie operariis ignis extinctus, aut cōminutorum lapidum acervi ſunt egei. Cives, quibus domicilia abſumpta, nter amicos diſtributi, inſolitâ multi auperie onerati jam benignam Dei Chriſtianorum manum operiuntur, uam ſpondent cùm diſerta liberaliſſimi Creatoris verba, tum Chriſtianæ eipublicæ laudabilia exempla. Erit empe, cùm renata quaſi Vaihinga alteros ſuos autores & conditores grato ncomio decorabit, ſuæ quondam caamitatis memoriam poſteritati deandabit.

Et

Et hactenus quidem rem maxim
funestam & diram recitaverimus : s
per:st, Deum Philanthropum, cuj
ira clementiâ temperata, cujus ind
gnatio saluberrima est, humili & con
trito pectore inter cineres nostros ad
remus, ut quas paterni pectoris, non s
veri judicis castigationes nobis imm
sit, eas ad ardentiorem sacrorum cu
tum, temperatiorem rerum terren
rum usum, liberaliorem proximi con
munitatem, faciliorem mundi abneg
tionem, expeditioremque sacri itiner
peregrinationem efficacissimè confe
re velit; ac porrò Illustriss. nostro Prin
cipi eum animum servare, ut justitiam
concordiam, & obedientiam, triga
apud nos propè exulantem, restituer
illustrique liberalitate multorum pau
periem sublevare pergat: denique tr
ste nostrum & notabile exemplum, i
finitorum alibi pectoribus imprimer
ut non tam, quid Christianæ sit chari
tatis, inter opes & delicias suas; quàm
quid humanæ instabilitatis, inter h
casuum rotationes velint esse mem

re

s. Quæ si mens Christianis persvade-
posset, minùs alij luxuriarentur, mi-
us esurirent alij, & terra hæc nostra
mnium usui cõmodè sufficeret. Nos
rò quid audiremus, qui ad Dei ob-
rgationes, & naturæ solicitationes, &
ortis minas, & inferni stridores, &
rpusculi nostri trepidationem dudũ
surduimus? Nos, inquã, qui stigmata
e Dei inusta circumferimus, & ab ex-
ndescentiâ Divinâ etiamnum sumi-
mus? O Munde immunde, quàm
rfrictæ & obstinatæ es frontis! quàm
llâ aquâ, nisi Diluvij; nullo igne, nisi
ui Orbem finiet, potes corrigi! Fera-
us itaque te, Munde, ac increpemus,
mul ad Christum nostrum anhele-
us, ut is, deperdito rerum humana-
rum statu, nos nostraque cuncta
sibi porrò curæ esse, cle-
mentissimè velit,
Amen!

IN-

INCENDI
VAIHINGENSIS

Posterioris

Ad 9. Octobris Anni 1618.
grassati per 3. horas

brevis & ingenua recitatio.

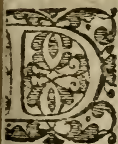
DIonIsIVs pœnaM CIVItatIs repetI

Ornatissimo & integerrimo Viro,

JOH. JACOBO EN-
LHARDO, INCLYTI ORDINIS
Teutonici Oeconomo
solertissimo.

Domino & compatri suo
honorando

Vm hîc sum, Ornatißime V r, unius Tui conversatio & benignitas tædium omne quod certè non defuit, superavit, maximè cùm in Templi nostri ortu, qui tuis primùm impensis, pòst intamentis potißimùm fiebat, occuparetur. Nunc postquam id funestâ calamite desolatum est, non possum ulli hominum, quale fuerit, nisi cum laude & nore tuo recitare, qui notabili promptitu-

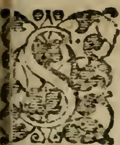
ptitudine mihi adfuisti. Neque dubit
quin si resurrexerit Dei domus, Tua li
beralitas conspicua iterum, & apud po
steros memorabilis sit futura. Interi
pro illa tua publica pietate, in me priva
ta & peculiari humanitate gratias in
gentes ago, & affectum, quàm possum
amicum & conjunctißimum sponde
Neque aliud iam addo, nisi me tui sim
les, ubi ubi terrarum ero, desideraturu
multos, habiturum fortaße paucos. Dei
tibi porrò adsit, ut ad optima quæq; ol
firmeris, & honestæ amicitiæ fructi
uberrimè poßideas. Vale, opti-
me compater, &
salve.

à T. H.

paratißimo,

Joh. Valent. Andrea

SPE

PES erat, primo illo igne, quo Vaihinga, anno nondum absoluto, magnâ parte, tristissimo sanè spectaculo, vastata ;t, simul etiam conflagrasse contu- ces in Deum spiritus, lites importu- ;, commessationes intempestivas, & similes loci multis nominibus ondam nobilitati pestes; rediisse pie- is zelum, legum observantiam, con- nctionum vincula, atq; omnino su- riorum integritatem, inferiorũ ob- quium revocata esse. Sed infra spem ncta fuere, & infausto documento obatum, nihil & periculosius esse & felicius dissolutione. Nam dum alibi ncordiâ res parvæ crescunt; hîc jam aultis annis, serpentibus inter cives ultatibus & intestinis odiis, magnæ amplissimæ dilabri cœpére. Scilicet paucorum libidini & ingluviei satis- t; ut subinde alij aliis succedant; ut unerum mulcta sit perennis; ut vin- ciis acerbis levia delicta expientur, nnis civitas & innocentissimus quis- que

quæ turpiter circumagendus simul &
spoliandus visus est. Interim remisit r
ligionis fervor, politiæ ordo, charitat
exercitium, & divisis in factiones civ
bus, id unum placere debuit huic, quo
alteri displiceat. Hac rerum facie
præesse aliis & subesse, imò vel inte
esse tantùm, miserum multis creditur
sed tum demum acerbum apparui
cùm Dei præsentem correptione
sperni, & ingeminata flagella duris
mos humeros nihil movere manif
stum fuit. Jam resurrexerat Vaihing
è cineribus quasi, & è centum vigin
plùs minùs ruderibus, quinquagin
circiter ædes erexerat, formâ & stru
cturâ spectabiles, unas etiam aut alt
ras superbas magis & invidiosas, quà
convenientes. Contulerat in id con
munis patriæ pia liberalitas duodeci
propè florenorum millia; sed solem
munci supputatione, subsidio in abu
dantes, quàm indigentes largiore:
uno me verbo absolvam, fuerunt, qu
bus damnum profuit; quantumvis
ctoginta ampliùs millibus clades c
viu

um æstimata sit. Primus omnium
ichaël Hemmingerus, vir senato-
us, horreum suum erexit, quem secu-
s Johannes Wildius Chirurgus ædes
as, quas incendium finiisse diximus,
te omnes inhabitavit. Inde alij atque
j emerserunt, sed maximè spectabilis
ustrissimi Nostri Principis structura,
ıa veterum Vaihingensium Comi-
m sedem in alios usus restauravit. In-
trea operariorum insolentiâ, sed & ci-
um indulgentiâ omnia tripudiis, cla-
oribus, compotationibus, interdicto
iam tempore, denique frequentibus
rgiis perstrepebant, cedente, an con-
vente Magistratu. Nempe cùm o-
ingentas & quadraginta sex ampho-
s incendium absorpserit, nihil minus
bitum est, aut citiùs assurrectum. Æ-
s novæ multâ ebrietate initiabantur,
disses & pueros bacchari, frustra ac
ım invidiâ inclamantibus Ecclesia-
is, qui dum malè ominantur, dum of-
cij sui singulos admonent, dum bo-
orum querelas ingeminant, malè au-
unt. Qui in ædes alienas debitâ com-

miſeratione recepti erant, jam iis violenter & ſuperbè imperitabant, effringebant, confringebant, additis in terrorem minis, ne quis mutiat. Nam qui primum injuriam ſuam deplorat, aut ſecretos illos iniquiſſimi juris meatus accuſat, jam perduellionis reus eſt. Hac igitur infelicitate hinc tumidos, illinc conculcatos Deus ſeverus & juſtus Vaihingenſes reviſit, Veneris die 9. Octob. horâ 2. & 3. pomeridianâ. Initium factum in Jacobi Semilleri Ruſtici ædibus, cui cauſam dediſſe viventem adhuc ſub cineribus favillam imprudenter abjectam ajunt. Inde concepto igne, cùm vetuſtiſſimam domum facilè corriperet, atque is & supernè & infernè perrumperet, tum demum maximè noxius fuit, cùm in ſubjectum ſtramen decideret. Itaque hîc domus, ibi horreum accenſa maximi periculi cives admonuére. Cujus tanta fuit celeritas, ut ædis fœmina ægerrimè per feneſtras ſemet cum liberis ejectis eripuerit, ita tamen, ut filiola una novennalis Barbara, flammis ambuſta, biduo pòſt

mor

ıortem non effugerit. Inde malo non ım utrinq; vicinos, Casparem Ecker- einum, & Philippum Steinbergium, ıvadente, quàm horrei flammâ conti- uos parietes aliorum horreorum per- ›rante, facilè apparuit, rem iterum de- ›eratissimo loco esse. Ac ad dextram uidem Jacobı Bissingeri, viri Judicis, renuitate intra Casp aris ædes impe- ıs cohibitus est. Nec minùs à fronte, uam foro obvertebat, Curia exiguo ico distincta ingenti nisu servata. Sed sinistris maxıma infelicitas fuit. Hîc nim occupatis Sebastiani Sinskindi harmacopolæ, jam priore incendio raviter afflicti, ædıbus; quamvis vico ermınarentur, tamen & Christoferi lechti, Jureconsulti & Illustris Dica- erij quondam Assessoris, & trans vi- um J. Chiliani Hergeri viduæ domos ›prehendit, quæ suæ quæque vicini- ıti damnum & interitum attulere. lechti enim, Johannis Ulrici Benge- j, qui Piscationibus Principis præest; lergeri verò longiore serie Agathæ ecrepiti senij feminæ, Matthiæ Hau-

gij, D. Johannis Georgij Hambergeri Urbis Physici; & Annæ, quæ Michaëlis quondam Wisefauti, de re literariâ optimè meriti hominis, mater fuit, domicilia penitissimè prostravit, quo in loco, Deo miserante, ignis acquievit. Tergum etiam primi horrei maximè noxium fuit. Id enim ædibus intermixta horrea, tria numero, depopulavit; majori periculo, quàm damno. Nam præter Conradi Schroppij patentissimam, & Johannis Adami Hammi domos, reliquæ ad usum potiùs, quàm decorem stabant. Supellectilium tamen non levis jactura dolorem auxit, quæ indigentibus durissima esse solet. Redeo ad Hechti & Bengelij unitas ædes, quæ, cùm maximi pretij supellectilem secum abstulissent, tandem pervagante contiguum horreum, & proximam Andreæ Lauterhari multennalis olim ædituí domum clade, irreparabile damnum urbi attulerunt. Nam cùm propè staret Templum, augustissimæ structuræ opus, Deiparæ Virgini Majorum persuasione sacrum; turris alio-

quin

uin ſolido lapide erecta, ſed lignea
yramide faſtigiata, ignem concepit,
: in reliquum omne ædificium eje-
:t. Cui malo quò minùs occurreretur,
itioſiſſimæ ſcalæ, per quas difficili-
ıus & anguſtus dabatur aſcenſus, plu-
:mum impedierunt. Sed id maximè
etrimentoſum, quòd non niſi arctiſſi-
ıo foramine, eoque unico irrepen-
um ſuperiori templi contabulationi
.eceſſe erat: quod quia ignis occupa-
erat, omne ſimul humanum auxi-
.um excluſerat; docebatque heu ſe-
iùs! non fruſtra olim hunc errorem
\rchitectorum fuiſſe notatum, &, ut
mendaretur, Ædilibus ingeſtum. Ita-
ue igne in templi penetralia intro-
niſſo, ac jam ſæviente, miro ajunt fra-
;ore ac venti impellentis murmure o-
nnia horrendum in modum perſonaſ-
e. Quidquid enim ex ſubſelliis & ſca-
nnis tecto incidenti jungebatur, id ar-
lentem quaſi clibanum efficiebat. Un-
le nec lapides quidem ardorem ſuſti-
ıebant; ſed in calcem, ſciſſuras & fra-

gmenta violentiâ flammæ convertebantur. Lubet hîc templi noſtri ſanè aſpectabilis figuram rudi circino delineare. Quadrangulum id fuit, longum pedes 120, latum 78, altum mediâ areâ, qua maximè aſſurgebat, 70. p. Nam alis ſuis utrinque additis 36. pedum tantùm altitudinem attingebat. Acceſſerant ad utrumque latus 6. concameratæ cellulæ, parùm minoris elevationis. Omnis ſtructura 10. robuſtiſſimis columnis in 12. partes propemodum æquales dividebatur: illas nunc ignis propemodum exedit. Etſi enim ſecto lapide & quadrato omnis moles fabre facta eſſet, non tamen Vulcani diritatem ſuſtinuit. Succeſſit hoc ampliſſimum fanum, ſacelli in locum anno 1513. ſecundo Auguſti, ſumptibus u aliis, ita *Grempiorum* antiquiſſimâ apud nos progenie oriundorum memorabilibus, *Henrici* inprimis anno 1533 7. Decembris piè defuncti, & epitaprio ob id Latino atque Germanic laudati, quem imitati *Dionyſius* 1534
11. Ia

1. Januarij, *Conradus* 1531. 15. Maij, & *Onophrius* 1554. ad Deum redeuntes, laudabilem memoriam reliquerunt. Sed & *Bulios*, *Langios*, *Machtolfos*, aliosque beneficos fuisse accepimus: utinam non exarescente liberalitatis propagine! Præter illos parùm hic memoriæ mandatum est, nisi *Ioannis Alßmanni* 1473. *Iohannis Vlfesheimeri* 1440. defunctorum, & *Confraternitatum* monumenta. Unus *Christoferus à Wolframsdorff*, superior quondam urbis Præfectus, vir sago pariter & togâ clarissimus, gratitudinis testem tabulam meruerat. Supererat tamen maximæ vetustatis lapis *Vaihingensi Comiti*, *Henrico*, inversis pro more insignibus & cruce impositâ, erectus: quem, quia ignis omnino corrosit, huc huc suâ inscriptione restituamus.

A. D. MCCC. KAL. OCTO
BRIS IN FESTO MATHE
APLI. O. HAINRIC. CO
MES IN VAINGEN RE
CTOR HUIUS ECCLESIÆ

Alia perpauca, ſcilicet *Chriſtoferi Venningen* binæ conjuges, Magdalen de Erenberg anno 1540. 3. Junij, & Eliſabetha de Caltental 1545. 16. Mar tij, tum *Anna Geilingin de Althu* Helmſtadio nupta, 1578. 27. Janua & *Reinh. de Helmſtat* juvenis 156 9. Julij vitâ functi memoria, ign perpeſſa rabiem, vix apparet. Ca terùm quidquid ad ornatiſſimum tem plum facere poterat, neutiquam hu deerat. Nam & ſumptuoſiſſimo org no recentiſſimè ornatum, & ſacris p cturis undique decoratum, inſupe que artificioſo Horologio inſtructu tum publicis, tum privatis magis im penſis erat, quàm elegantiſſimè. Nan cùm *Ioh. Iacobus Engelhardus*, & *Io*

Co

Conradus Aihinus soceri & patris sui *Iohannis Aihini*, post 37. annorum rationes aliquot Principibus bene subductas, anno 1614. 10. Julij ad Deum reversi grato animo sui posteritatem recordari vellent, Ecclesiam ingeniosâ Conradi Rotemburgij Pictoris manu ornatam voluerunt, quos imitatæ Anna Maria *Thillia Aihini* illius, Anna *Wildia Iohannis Epplini*, Anna *Reutcnechtia Iacobi Wildij*, Maria *Zieglera Georgij Kellini*, Margarita *Schmidia*, *Christoferi Machtolfi*, omnes viduæ, ac præterea *Melchior Bengelius Decanus*, *Iohannes Bulius Consul*, & *Sebastianus Sieskindius Pharmacopœus*, suo singuli loco parietes illustrabant, pluresque certatim sumptus offerebant, nisi prior calamitas pictores deterruisset. Sic autem distributa erat pictura, ut in summo tabulato, quod fornicis loco erat, creatio rerum omnium prostaret, ad frontem templi perditio per Adamum, ad latera Restitutio per Christi passionem duodecim tabulis expressam, ad

tergum Dijudicatio per eundem in nubibus redeuntem. His ſupereminebant XII. Apoſtoli, voluntatis Divinæ & Fidei noſtræ Interpretes, una cum Joh. Baptiſtâ, Chriſti præcurſore & Paulo, Doctore gentium. Subſternebantur virtutum Chriſtianarum imagines, Fides, Spes, Charitas, Temperantia, Veritas, Innocentia, Sedulitas, Gratitudo, Silentium, Liberalitas Prudentia, Labor, Caſtitas, Humilitas Iuſtitia, Fortitudo, Patientia, Conſtantia; quibus omnibus eminebant Verbum, & Sacramenta, Precibus & Afflictione concomitata. Alæ duæ ſive minores areæ ſex Mundi revoluti millenarios exprimebant, hac diſtributione ut hinc Eccleſiæ ſimplicis, diſſolutæ & ligatæ; illinc Imperij mundani, Chriſtiani & Antichriſtiani faciem ob oculos ponerent. Ac altera quidem, ſub ovali figurâ primâ Eccleſiam à Patriarchis inſtitutam monſtrabat, & Cain protervitate exagitatam: Secunda Diluvij pœnam: Tertia Sacrificiorum ſi-
ve Ta-

ve Tabernaculi institutum: quibus in proximis cellis tres quaternarij respondebant: 1. Adami nempe cultura terræ, 2. Caini fratricidium, 3. Caini nova respublica, 4. Nominis Domini concio: 5. Turris Babyloniæ temeritas, 6. Fœdus cum Abrahamo, 7. Sodomæ conflagratio, 8. Hagaris expulsio, 9. Transitus per mare rubrum, 10. Mannæ cibus, 11. Hierichuntis ruina, & 12. Templi Salomonis structura: omnia versibus & rhythmis ad Novi Testamenti harmoniam adducta. Altera verò primum Danielis Colossum, quatuor Monarchiarum typum, dein Christi in terris vitam, denique Antichristi & Mahometis furores Lutheri exortu mitigatos repræsentabat. Quibus sociebantur 1. Daniel inter Leones, 2. Serubabelis restauratio, 3. Maccabæorum robur, 4. Herodis toparchia, 5. Christi cum Pharisæis lucta, 6. Ejus varia manus Medica, 7. Ejusdem Crucis sequela, 8. ac Spiritus Sacri distributio, 9. Turcæ trucu-

lentia, 10. Papæ contumacia, 11. Hæresεon Venenum, 12. Iubilæi gaudiū. Utrisque his præerant Legis per Moysen, & Gratiæ per Mariæ Filium Ministri, additis quatuor majoribus Prophetis, Iustitiæ & Misericordiæ Divinæ Præconibus. Nam Evangelistæ Sacrarium occupaverant, quo etiam Isaaci Immolationem, & Goliæ prostrationem Pictor reposuerat. Sed & totius sacræ paginæ viri feminæque celebriores debitis suis elogiis imitationem provocabant. Ianua una Apostolorum Divisioni destinata erat, & ad limina locatæ hinc Simplicitas, Hæreseon; illinc sustinentia, tyrannidis victores: aliis portis spatij nihil superfuit. Hæc affecta & magnâ parte perfecta, laudabili civium promptitudine templum formosissimum reddebant, ac cum paucissimis circa nos conferendum. Sed nihil tam Deo placet, quàm animæ devotæ cultus, & fidei ornatus, quæ S. Trinitati habitationem acceptissimam efficiunt. Abhorruit igitur à nostris

cona-

conatibus, dedignatusque est Organi melos, quicquid Christum externo sono resonaret; abjecitque colores nostros, quicquid Christum externa pictura referret. Sonabat enim illud Divinas laudes, sed affectu planè prophano, juventutisque corruptelâ præsentissimâ. Habebat etiam Christi & nascentis, & à Magis donati, & in Cœlum euntis, ac denuo redeuntis picturas, Davidis insuper Cytharam, & Cantorum ipsius concentus; sed spiritu minùs in Christum propenso. Quicquid jam laudamus, videmus Deo displicuisse: cùm animo deformes, lapidum lignorumque picturâ; animo sordidi, templi culturâ; pietate egentes, pompâ ventosâ, & penicilli luxurie Deum capi, imò veriùs decipi posse in animum duximus. Placent quidem omnino Deo nostro Sanctuarij sui ornamenta: quo nomine nec animos addidisse amicis pœnitet, nec illaudatos abire, qui sua huc contulerunt, vel medio luctu nostro patiar. Nec enim periit, quod

candidâ mente datum ad se Deus voca-
vit, & memoriali sempiterno inscri-
psit. Id tamen discamus, Deo nosmet
ipsos vacuare, purgare, & Christiani-
smi verioris ornamenta intromittere,
quibus exculti facilè omnem terræ ni-
torem, fucum & illinimenta asperna-
bimur. At ut ad tragœdiam nostrã re-
vertar, triplex malum oppido ab uniu
templi deplorato incendio immine-
bat. Nam qua parte Orientem respicit
ubi Adytum sive, ut vocant, Choru
sumptuum opinor defectu, aut mutata
Religionis turbis imperfectus mansit
inclyti *Ordinis Teutonici* ædes, non ni
paucis pedibus distantes, laborare cœ-
perunt. Id gravissimum periculum
jam à me nominatus Ioh. Iac. *Engel-
hardus*, Ordinis Oeconomus, devici
tam suo, quàm universæ propinquita-
tis commodo. Altero Septentrional
latere Pædagogium Latinum cum pro-
ximis & irruentibus flammis dimica-
vit, strenuo bellatore *M. Wilhelm*
Cuppelio, literariæ juventuti præfecto
Ter-

Tertius conflictus, sed longè graviſ-
ſimus ex Parochialibus ædibus, meo
jam domicilio, fuit, quas non tam tem-
pli minæ, quàm vicini *Ioh. Gœppingeri*,
viri Senatorij, conflagrantes ædes, ad-
verſante ſimul vento, offendebant.
Aberam tum ego, amicorum inviſioni,
maxime verò exoptatiſſimo meo *M.
VVilhelmo Schickardo*, diem unum &
alterum tribuens. Uxor puerpera &
accedentibus aliis morbis afflictior i-
gnem priùs vidit, quàm adeſſe audivit,
ac vix veſtem nocturnam circumvol-
vit, cùm fugiendi tempus fuit. Con-
vaſavit tamen reculas aliquas, & peri-
culo, quod præſentiſſimum erat, eri-
puit. Hanc ſortem cum quatuor aliis
puerperis tulit, quibus à partu pauciſſi-
mis diebus reſpirare licuit. In arce il-
luſtri aſylum iterum fuit, benigniſſi-
mâ hoſpite *D. Elizabethâ à Laimin-
gen*, Franciſci-Ludovici Zornij Bula-
chienſis, Præfecti Majoris, conjuge;
quò etiam delata Melchioris Bengelij
Decani uxor, jam multis antè ſeptima-
nis

nis lectulo graviſſimè fixa. Itaque u
Bulachius maritus in mediam uſqu
noctem ac ultra ſtrenuè monendo, di
rigendo, conſulendoque; ita ipſa reci
piendo, cuſtodiendo, fovendoque o
mnes nobiliſſimæ pietatis numero
pro ſe quisque adimplevere. Interin
res meæ non planè ſunt deſertæ, ſed a
micorum aliquot, inprimis M. Caſpar
Dirrii, Pædagogii noſtri Collegæ, poſt
ea etiam M. Wolffgangi Möglingi La
mershæmenſium Paſtoris, ac Martin
Rotackeri Scriniarij fidelitate, quan
tum tumultuariâ feſtinatione fieri po
tuit, diſſolutæ, ejectæ & in propatulum
deportatæ tractæque ſunt; quas, quic
quid tandem defalcatæ ſint, miror ad
me aliquo numero rediiſſe, tali furum
vel ſacrilegorum potiùs, multitudine
Nec enim quisquam mihi ſcribent
facilè credet, eam eſſe Chriſtianorum
diritatem, ut proximos quosque ſuos
rebus afflictiſſimis & æſtuante Dei irâ
ſpolient ac deprædentur. Dirrius poſt
ea laudabilem operam præſtitit, cùm
Orga-

rgani Musici fistulas igni subtraxit. ...em alij in Horologio resolvendo fe-runt, ausu tam laudabili, quàm peru-ti. Quicquid liberandum fuit, moram ...on tulit. Nam trihorio, præter vastis-...num templum, viginti tres domus & ...inque horrea conciderunt, minore, ...uàm priùs, & ædificiorum perdito-...um numero, & temporis duratione; ...d prudentissimi cujusque æstimatio-...e detrimento majori atque mali ve-...ementiâ. Sic enim arbitrantur, qui ...ei adfuerunt, si quidem noctu eru-...isset malum, hominum multorum ...nteritum præsentissimum fuisse futu-...um, quem die ac vestiti vix effuge-...unt: dein perditorum pauperiem pen-...itant, quæ nullam omnino respiratio-...nis spem admittat: denique supra o-mnia templi ingentis pretij structu-ram meritò censent, cujus vel quinque campanæ tantùm, ignis ardore non tam liquefactæ, quàm absumptæ, multis florenorum millibus non redimuntur. Finis hac quidem parte incendio

factus

factus in meis & vicinis ædibus, que adeò ignis obvallaverat, ut nisi ex adverso perforatis parietibus aqua intromitti non potuerit. Alibi Francisci Feiberi domus solo hamis ferreis æquata non citra diuturnum negotium miseriam terminavit. Ita & publicæ ædes, quos urbis scriba inhabitat, servata maximo propinquorum momento. Hîc enim cohibendum erat malum aut magnæ urbis parti immittendum. Unde majoribus animis incubuere, ut perdomarent sævum hostem. Ajunt universum propè oppidum bonis & supellectile vacuatum fuisse, hominibus priore damno territis: id verò minùs consultè factum, cùm occupatis alibi & dispersis civibus vis ignis citiùs & latiùs invaluerit. Sed id, ut alia mala nostra, debemus ei, quam initio accusavi, dissolutioni, quâ & imperare & parere dedicimus: neque etiam rebus secundis apparet, quàm periculosè & lubricè vivamus, hominibus inexpertis subjecti, nisi cùm casus aliquis gra-

vio

...or viros poſcit. Nempe objurgare, ...nari, dominari, præbibere etiam ...rfacile eſt:regere cum prudentia & ...titudine, non æquè planum. Multa ...nius virtus erigit: plurima unius vi...um deſtruit. Nam cum Vaihingæ ad ...rem & optimum Reipub. ſtatum ...hil deſit, una Erinnys optimos quos...ue ad optima enervavit. Hæc ſacri ...erbi Miniſterium fecit abjectum, ...m in pinguiores nihil vel auſit vel ...oſſit: hæc primores fecit diſſolutos, ...ùm ventri magis, quàm Reipublicæ ...mpendant: hæc cives fecit inſolentes. ...ùm cujusvis patrocinio imperium fa...ilè abijciant: hæc ſingulos fecit diffi...ientes, cùm videant arcanis dolis po...iùs, quàm maſculâ & apertâ diſſenſio...e rem geri. Aurea vox eſt, & meritò ...obis repetenda: Concordiâ parvæ res ...reſcunt; diſcordiâ magnæ dilabuntur. Nocte imminente, multis vigiliis, mul...to etiam labore, ne reviviſceret ma...lum, opus fuit, qui in diem usque con...tinuati: quo dum rerum omnium igna-

rus

rus domum propero, Stutgardiæ qu
dem vir ampliſſimus, D. Eraſmus Gri
ningerus, Eccleſiæ præpoſitus rev
rendus, rem non ſatis explicatam diſſ
mulavit; ſed paulò à porta ingenioſi
meus Joh. Grezmejerus, Principis A
chitectus, teſtis oculatus infelicitate
aperuit. Unde cineribus & focis me
advolo, ac ædes quidem ambuſtas
laceras, familiam verò & reculas d
ſperſas invenio. Multæ civium lacr
mantium turmæ circundabant ſive ſ
latium petentes, ſive dolorem divide
tes. Libris meis, ſi quos habeo, ign
pepercit; at non item infidelis manu
In alios ſævus fuit: nam & *D. Hech*
inſtructiſſima eleganſque biblioth
ca, & *D Hambergeri* prænobiles libi
& *Balingeri*, quondam Weiſſachie
ſium Eccleſiaſtæ, literaria ſupelle
præter minores alias haud cõtemnei
das, depaſta ſunt. Ego, ut primùm re
liquias meas ſum intuitus, didici, n
miùm poſſediſſe. Minore certè viv
mus expeditiùs; non quod animu
unqua

.m uam occuparint; ſed ne corpori et-
.a ſub hac inutili mole ſit laboran-
.d a. Quisquis Chriſtum poſſidet, fa-
.ci rebus omnibus caret: quisquis ſe
C riſto dat, cum eos res omnes noſtra
n bilitate dignas facilè impetrat. Non
.lis liber nobis auferatur, ut poſthac
m nùs ſapiendum ſit: quin imò ſine li-
b s diſcemus diſcere. Et ſupereſſe ta-
m n mihi Deus plurima voluit, ut mo-
l ſtâ cuſtodiâ porrò fatiget, ſive veriùs,
u præſentiū intuitu admonear, quàm
f ili momento in favillas omnia di-
ſ ergi poſſint. Secuta hoc igneum Sab-
b thum dies Dominica ſcintillans &
f migans. Eâ cùm in exequiali Sacello
L Petro ſacro lugentes, ac pro loci an-
g ſtia compreſſi conveniſſemus, De-
nus Eccleſiæ, occaſione ex Evange-
Matth. 9. ſumptâ, cives monuit, ne
ergeſenorum turpi exemplo, Chri-
um toties inviſentem finibus omni-
o pellerent. Ea concio maximo luctu
ejulatibus veris, veluti publico fu-
ere, excepta eſt. Ego ejusdem textus
Para-

Paralyticum noſtris morbis, quantum
potui, aptavi, durior exinde habitus, &
ſiccioribus oculis auditus. Solemus
enim mala noſtra deplorare, Dei con-
tra nos cauſſam diſſimulare, atque fer-
re ægerrimè. Templi rudera, ut reve-
ra lamentabilia ſunt, omnes percelle-
bant: cordis fragmenta & tot anima-
rum ruinæ habebantur minimi. Certè
quem non ſine honore nomino, Eccle-
ſiæ Decanus multum ſibi negotij fecit
ut hoc incendiorum interſtitio cives
etiam deperditos damni accepti admo-
neret, Amoſi Prophetæ locum cap. 4
v. 4. 5. 6. adaptans & aliquot concioni-
bus explicans. Sed parum proficere &
ipſe eſt conqueſtus, & alij jactitarunt.
Quid igitur dicamus, *Mundus incorri-
gibilis eſt*: Nam quocunque eum ver-
tas, Echini in modum aculeatus eſt.
Verùm, ut ingenuè fatear, paucorum
culpa plurimos involvit; & infamia o-
mnium eſt, quod aliquorum delictum.
Nam cùm optimos cives quàm mul-
tos Vaihinga habeat, peſſimi nonnulli
faman

fi am omnem,ordinem,religionem-
q auferunt,atque ex iis tales, quos
fe ui vel fas est, vel utile, vel necesse.
U de non tam aliorum de confusione
n trâ fabulatio, quàm nostra etiam ac
fi quentissima quiritatio est, nos ut
n met torquemus, ita nosmet deplo-
mus, & nequicquam consulimus
M dicos, quos videmus non pacem
n tram velle, sed argentum. Sequen-
ti us diebus, quos etiam vindemia-
n collectio occupavit, refrigerandis
leribus dati sunt, & ex turri colle-
m æs, quod minimo pondere è
npanis superfuit. XX. verò Octo-
s Illustrissimus Patriæ Princeps, Ioh.
F dericus, &c. cum celsissimis fratri-
s, Julio Friderico & Magno, ac gene-
issimo illo Heroë, Cratone, Hohen-
o Comite, templi ruinas vidit, vidit
quam & ingemuit, ac restaurandi ex-
sum liberalemque animum conce-
, eiusque initium per Henricum
nickhardum, celebrem Architectũ
um, dedit. Hinc 26. Octobris areâ
purga-

purgatâ, & egestis publico labore lapidibus, unis columnis & arcubus maximè vitiatum apparuit: sed & turris, quæ in deambulacrum desinit, diffissa & corrupta hiat. Et hæc altera quidem Vaihingæ plaga fuit, cùm ille nimiùm cultus DIonIsIVs pœnaM CIVItatI repetIIt: utraque certè iræ Divinæ plenissima, damnoque haud exiguis annis reparabili noxia. Accisæ enim sunt res non tam privatæ, quàm publicæ, ut quæ maximè: ac utinam vel maximis impensis id impetraverimus, ut regamur posthac prudenter, serviamus liberaliter, vivamus convenienter! Quæ fabulæ de nobis apud alios sparsæ sunt, non opus est hîc refellantur: id solitum hominibus nugari & persuaderi, fallere & falli. Quid porrò de nobis futurum sit, Deus clementissimus viderit, qui nec deesse suis potest, nec vult adesse impiis. Singultit afflictorum pauperies, increpat opulentum avaritia; si inopes juves, mendaciis opus est. Ergo miserorum miserrimam sortem optimo cuique Christianorum enix

con

ommendo, & vadimoniũ apũdDeum
olliceor. Quicquid opponas nobis,
neminer is ovem cum leone nũquam
qualiter ſortem dividere: acceperint
iqui indigni tuam ſtipem, plures di-
niſſimi non ſine lacrymis, & pro te
recibus ſuſceperunt: ſin omnes indi-
nos dicas, noli obſecro plumbeas fa-
ere eleemoſynas; luxum in alia tuum,
umeum. Si Deo exprobres munu-
ulum unicum, ille tibi centenos lu-
is exprobrabit. Sic ſumus, ut, quia ræ-
è bonum aliquod agimus, ſemper id
ctitemus, mala quia conſueta præter-
nunt. Egimus nos è ſuggeſtu ſolen-
es Deo, illuſtriſſimo Principi, & opti-
no cuique gratias, ac præivimus, ali-
uot mille fauſta quæque precantes:
xus & petulantia nunquam nobis
acuerunt, ſed deeſt, qui coherceat.
bi licet, quod libet, facilè libet, quod
on licet. Deus nos regat, ut quam mi-
imo ipſi acquieſcamus, ac cum aliis
ividamus noſtra liberaliter: illud ſe-
uriores nos mundi reddet; hoc minùs

invidendos. Scilicet vel corpus trahere nimium eſt, & veriori opulentiæ adverſum, ſed hoc Deus ipſe onus impoſuit, ac cum eo certas neceſſitates nemini mutandas: nos verò quàm libenter alia atque alia pondera imponimus, donec referciamus ædes, mille millenis poſtea periculis & incommodis expoſitas. Cùm omnia ſervaverimus, & ad ſeros poſteros trãsmiſerimus, ignis ultimus omnia devorabit. Hæc De ſchola eſto, edoceri, non tantùm care re multis, ſed patienter neceſſaria et iam noſtra Deo reddere: ita tamen n neſciamus inter pœnas Dei eſſe atqu flagella, invitis bona terrena eriper tollit tum iratus, quæ dedit propitius, a in ſuis planè admirabilem eſſe, quo indigentia beet, & terram ideo ſubtra hat, ut capaces faciat cœli. Cedant priù ima, ut ſuccedant ſumma, ac elementa ri igne vacuetur locus ſuperelementa rem ſuſcepturus. Quid lapideum tem plum lugemus, & nõ potiùs lapideun cor in carneum Dei adytum mutar

implo

nploramus? Si Deus nobiscum erit, ędes ei non deerit; ſed nec deerit, un-e domum ei reſtauremus, ſacremus, tque ornemus. Quid aram requiri-nus, cùm illoti convivæ acceſſerimus? Quid areas ædium collapſarum purga-nus, & ædificium ſpiritus variis inqui-namentis cum ſacri Rectoris exilio opplemus? Quid ſupellectilem deſide-ramus, cùm membra noſtra Deo ine-pta & ingrata, imò & repugnantia or-gana ſint? Quid veſtes requirimus a-lias, cùm nuptiali illa ſacra careamus? Quid nummos expetimus, cùm veram illam ſufficientiam dedignemur? Quid vina noſtra repetimus, cùm cœli am-broſia nobis non ſapiat? Minimum eſt Deo, nos ditare; maximum converte-re; facilimum, è cineribus erigere; diffi-cilimum, illam Adami inſolentiam de-primere. Torti ſumus, nec unquam nos Deus hac quidem in terra plenè corri-git, cùm panes ille offerat, nos lapides malumus; piſces ille, nos ſcorpiones. De me hoc profiteor, dilexiſſe equi-

dem decorem Domus Dei,eumque laboribus multis gratiâ ſolitâ impetraſſe; nunc lugere deſolationem, ac priſtinum nitorem ex animo vovere & fovere;ſed prætuliſſe ſemper viva Dei tabernacula,&, ut quàm plurima mundi quondam idolis depicta dealbarem ac à prophanis repurgarem ſacrificiis, id potiſſimùm eſſe anniſum.Nam ſi ſufficit, elegantiſſimis ſtructuris Deum colere,nemo Antichriſto religioſior.Nolo autem affectatas Calvas ſordes,& ſolutam hominum in ſacra liberalitatem. Valde grata dixit atque placentia, qui homines ab omnibus in Chriſtum expenſis fecit immunes. Non auſim autem recitare, quas viderim in ſtipe Chriſto danda nequitias. Opulentiſſimi,ac maximè prodigi, improbæ monetæ obulo Chriſtum ditant. Non opus habet ille tuis nummis, imò indignus tu es,qui des; ſed tamen quid non apud te ipſum,ſi frontem habes,erubeſcis? Laboramus certè inexcuſabili diſſolutione, quam introduxerunt qui-

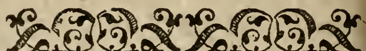
cunque

unque Religionem Politiæ, animam corpori, conſcientiam legibus poſtpoſuerunt. Sinceriſſimam Confeſſionem irregulariſſimis moribus maculamus, & ſuperiores religione, vitâ ſumus omnium infimi. De quo quid ſentiat Deus, clariùs ipſe de ſe ſonat, quàm ut nobis diſquirendum ſit: metuendumque eſt, ubi maxima fidei jactantia, Chriſtum fidei minimum illâ ſuâ die reperturum. Nec eſt, ut expectemus, dum quisque ſe ad optimam normam ipſe componat: non fert terra noſtra ſive caro hoc liberalitatis & ingenuitatis: Legibus ſervilem in modum cohercendi ſumus, ne impune ac nemine mutiente peccent maximi, majores, æquales, minores, minimi. Hîc quisquis divina ſtatuta accommodat, optimè meret, non ut Antichriſtus, qui terrea & carnalia excogitavit. Non tollit ſanè Evangelium Politiam, ſed ſecum fert ſuam, eamque optimam: nunc utinam non tolleret Politia Evangelium! Nos Chriſtianiſmum definimus, quem fer-

re poſſimus, ille nos poſſit: at ego vereor alium apud Chriſtum eſſe, qui pleroſque excludat. Id unicum nos prodat, quòd in Deum Blaſphemia minimo, in homuncionem injuria maximo æſtimatur: quis credat, nobis per Chriſtum licere, quod tamen licere publico aſſenſu videmus: neque ſanè aliam excuſationem reperio, quàm Perſarum illud in Regis ſui inceſſu, accommodemus, nullam ſcilicet talem legem reperiri in Evangelio; ſed aliam apud nos eſſe, qua licet, quod videatur. At me, neſcio quò, calamus abripit, calens opinor, vel tot favillarum propinquitate, vel contra Reipublicæ incendiarios juſtâ indignatione: DEUM potiùs, DEUM noſtrum, ignem edacem, fumum naribus exhalantem, ardentem ignem faucibus ejaculantem, & carbonibus exardeſcentem: Chriſtum potiùs, Chriſtum noſtrum, inter candelabrorum ignes, oculis flammeis, pedibus tanquam in fornace ignitis ambulantem: Spiritum Sacrum potiùs,

Spiri-

piritum Nostrum, quasi ignis linguis
nter fideles sese diffundentem, toto a-
imo adoremus, ut quas nobis ineffa-
bili clementiâ Divinitatis igniculos
ommunicavit, eos afflare porrò, fove-
e, ac in totius Christianæ compagis ca-
orem adaugere, benignissimè velit:
es verò terrenas, & quæcunque pro-
bationis fornacem non sustinent, ita
irca nos comburere, ac in calcem pul-
veremque resolvere, ut animæ nostræ,
nobiliori utique parti, nihil omnino
lecedere, sed simplicitatem & perfe-
ctionem adaugeri, corpus verò inutili-
bus scoriis liberari, liquidò intueamur.
llis verò, quibus omnino nutrienda
aro videtur, sic victum & amictum,
ic tectum atque stratum precemur &
uppeditemus, ut, quod reliquum est
itæ, lubricitatis humanæ jam semel
tque iterum admonitos, victuros spe-
emus, si non ad Christi regulam, per-
fectius, certè naturæ leges rationa-
bilius. Faveant boni: & in
DEO omnes valea-
mus!

In geminum Vahingæ Incendium.

NVnc geminos ignes & lamentabile damnum
Debuit Ultori nostra VAHINGA Deo.
Non totam tamen absumpsit furor igneus urbem:
In medio clemens verbere virga fuit.
Scilicet ardorē cœlestis supprimit ardor
Et JOVÆ in mediis ignibus ignis adest.
Num tu dic Hospes, rursum surgente VAHINGA,
Gratia sitne Dei major, an ira Dei?

Ioh. Martinus Rauscherus, Humaniorum literarum in Academi Tubing. Professor.

FINIS.

ERRATA EMINENTIORA ÆQUUS LECTOR ita legat & corrigat:

Prior numerus paginam, posterior lineam designat. P. 4. l. 1. præfatio. 5, 7. unum. 8, 16. proficemur. 9. 21. mysterio. 10, 14. monita. l. 15. accusarent l. 17 alveolos. 12. 18. mysterium. l. 22. palæstra. 14. 17. propiùs. l. 19. hæreseos. 20. 11. conscientia. 22, 3. precibus. l. 16. Triumviratu. 23. 4. physico. l. 20. mysticis. 27, 14. insulanus. 29. 5 Veri. l. 25 importunum. 30. 24. indutum. 32. l. ult. exulat. 33. 2. erubui. 34. 3. suo. l. 10. Erã. l. 15. peccavero. 35. 1 Christianopolitana. 36, 4. fabricis. 37, 10. supernè. l. 11. fenestrata. l. 16. Kapzeel. l. 17. Simea. 38, 2. totidem. l. 6. persimiles. l. 26. quatuor viris. 41, 21. adactis. 42, 6. fore. 18. exercit. l. 20. æquilibrato. 43, 2. inexcusabili. 44, 5. hospitant. l. 14. possit l. 15. opes. l. 16. famem. 45. 7. scriniarij 46, 20. preces. 47, 1. Chr. politana. l. 19. confidentes 48 16. & quantum. 49, 15. pro quod, lege ꝑ. l. 18. potulentorum. 51. 4. multiplicato. l. 6. insito. 58, 3. turriculas. 65, 3. sperant. l. 22. extenuat? 67, 15. velint. 68, 14. diffidunt. 78. 18. lectissima. 84, 2 siqua. 87, 17. terra 91, 6 septima. 92, 6. accendunt l, 17. distributa l. 13. satanam. 105 19. feremus. 106, 14. pro enim, lege omnia. 110, 17. prodit. 114, 18. fastigium. 121 23. lingua. 154. 16. luxurientur. 158, 7. mores dici, 176, 24. motus. 177, 3. manuum. 178, 4. fugâ. 180. 9. majoris. 181, 3. nablijs. 185, 19. quisquam. 214, 17. numerant.

